دیوانی صافی

چاپی سێیەمین

٢٥٨٢ی کوردی - ١٩٧٣ی زایینی

«چاپخانەی کوردستان»

هەولیر

وینەی صافی

پێشەکی

صافی لەهەرێمی هەولێر لەناو دۆستە هەرە دڵسۆزو ئەمەگدارەکانیدا یەکەمین کەسێك بوو کەبەدیداری وی پەردەی خەفەت و بێزارەم لەسەر دڵی لادەچوو چونکوو ڕووی لەهەر شوێنێکی کردبایە لەبەر شەپۆلی زمانی شیرینی و ڕووی خۆشی و ڕاوێژی دڵپاکانەی وی کەهەر لەو دەمەوە شاوە لەشکری تارمایی نەگبەتی و خەم و دڵتەنگیەتی لەو ناوەدا بەپشت شکاوی دەڕەویەوە.

صافی کەدەهاتە شاری هەولێر لەماڵی بەهەشتی حاجی عبداللەی کەبابچی میوانداری دەکرا، وەبۆ دیدەنیش لەوانەی کەبەندە شارەزایان بم زۆرترین کات هاتوو چۆی لای خوا لێ خۆشبوو شیخ عبدالقادر قەدری بوو یێژی کوردی کەرکوکی و لای بەندەو کاك حەوتی یوسفی دەکرد.

هەرچەندە لەسەردەمی خۆیدا بەسەرهاتی (صافی)و زۆرترینی هەڵبەستە دەست نووسەکانی خۆیم هەر لەخۆی وەرگرتووە، بێجگە لەوانەش هەر وەکوو لەناو بەسەرهاتەکەیدا دەخرێتە بەرچاوانەوە تەنها بەندە بووم کەتوانی بێتم وێنەیەکی باشی وی وەرگرم چونکوو ئاینداریکی پاك و خوادا ناسێکی ڕاست بوو حەزی لەخۆ دەرخستن و نلوبانگ نەدەکردو نەیدەهێشت وێنەی وەربگیرێت بەندەش لەدوای کۆچی وی هەر چاوەڕێی هەلێکی وا بووم کە کوڕە خوو و ڕەوشت پاکەکانی ئارەزووی چاپکردنی دیوانی باوکیان بکەن سا لەسەر ئەرکی خۆیان یاخی من، کەچی لەپڕێکا لە ١٩٥٣ دا مامۆستا محسن دزەیی دیوانەکەی صافی لەسەر ئەرکی خۆی بەچاپ گەیاندووە بەسەرهاتەکەشی بەپێنووسی مامۆستا علاءالدین سجادی نووسراوەتەوە.

لەو دوواییەیدا حاجی کاك مەلا عەلی کە کوڕی هەرە گەورە و پوست
نشینی بەهەشتی (صافی)یە دیوانی ناوبراوی پێشکەش بەچاپخانەی ئێمە کرد
بۆ ئەوەی دووبارە چاپ کرێتەوە ، هەر جوورە چەوتیەکی لەچاپەکانی پێشودا
ڕووی دابێ هەڵەبژێری کراوە وەچەند پارچە هەڵبەستێکی کەلەناو ئـەوی
پێشوودا نەبوو خراونەتە ســەری و بەسەرهاتەکەشی گەلێك هەڵـگێڕو
وەرگێڕو دەستکاری کراوە .

بەندەش سەرڕای ئەوەی کەبەسەرهاتەکەیم هەر لەخۆی وەرگرتووە
شارەزاییێکی شیاویشم بەسەر هەموو چەشنەبارێکی ژیانی وی دا هەیــە
خودا یار بێ لەوانەیش کەلەبیرم ماون چەند مەبەستێکی دەخەمە بەر چـاوی
خوێندەوارە بەڕێزەکانەوە تا باشتر پەی بە بەرزیەتی پایەو دڵپـاکیەتی
و مەردی و ڕەندایەتی صافی ببەن وەچەند پارچە هـۆنراوێکیش کە بـە
دەستنووسی خۆیم هەیە وەلەناو دیوانەکەیدا نـەبوو دەیانخەمە شووێنی
خۆیانەوە .

گیوی موکریانی

بەسەرهاتی صافی

هۆنەری پایە بەرزو رووێژی ناوداری خۆشناو ئێوی (کاك مصطفی کوڕی کاك حەولا « ثانی » کوڕی کاك علی کوڕی کاك عەولای کوڕی کاك مصطفی کوڕی شیخ سلیمانی‌یەو نازناویشی صافی‌یە .

ئەو خانەوادەیە لەبنەچەکەدا (میر مەحەلین)و بەشەش پشتان دەچنەوە سەر شیخ سلیمانی باپیرە گەورەیان کە بەمیری سۆران ناوبانگی دەرکردبوو ، وەفەرمانڕەوای گوندەکانی ناوچەی هیران بووە ، بەلام دەوواییدا شیخ سلیمان بەهۆی شیخ طاهای بتلیسی‌یەوە گرفتاری زنجیری ڕێ و شوێنی قادری بووە ئیتر بەجارێکی وازی لەمیرایەتی هێناو دیوانی میریەتی بەتەکیە گۆڕیەوە وەرووی لەدەرگای خودا پەرستیی و پارێزکارێتی کرد داب و دەزگای خودا ناسینی لەسەردەمی ویەوە تا ئەمرۆ لەناو ئەو خانەوادەیەیدا هەر لەباوە .

صافی لەگوندی (هیران*)ی دا لەبەرواری (۱۸۷۳)ی زایینی‌دا پێی ناوەتە کۆڕی ژیانەوە ، لەسەرەتاییدا لەلای باوکی خۆی دەخوێند لەپاشان چووە ناو فەقێیانەوە ، بەرە بەرە بەناو خوێندنگەکانی ناو خۆشناوەتی‌دا گەڕاوە ڕووی لەکۆیەو هەولێرو ڕەوانەدزێش کردووە وانەی لەلای مەلا ئەحمەدی هۆمەر گونبەتی و مەلا ئەحمەدی رەش خوێندوە ئەوجار سەرێکیشی لەلاجانی داوەو ماوەیەکیش لەپەسوێ ماوەتەوە

(*) هیرانو نازەنین : دوو گوندی بەناوبانگ و ئاوو دیمەن خۆش و پڕ باخ و رەزو مێرگ و گوڵ و گوڵزارن دەڵێی پارچەیەک لەبەهەشتێکن کەوتونەتە ناو هەرێمی خۆشناوەتی‌یەوە .

ئینجا لەوێش ڕا ڕوو لەسابلاخ دەکات وەچەند ساڵێکی لەمزگەوتی (شا دەروێشی) لەلای قاضی علی باوکی (قاضی محمد) دەخوێنی لەو ماوەیەدا پلەی خوێندەواریی خۆی لەزمانی ئارەبی و فارسیشدا زۆر بەرز بکاتەوە .

هۆی بوورێژیی صـــافی :

صافی هەروەکوو لەخۆیم بیستووە لەتەمەنی چاردە ساڵیەوە دەستی بـە هەڵبەست هۆنینەوە کردوە ، هەرچەندە لەو تەمەنەدا شۆڕو سەوداو ئـەڤینی گوڵەندامان دوور نیـە ئەویان وەکوو بولبول خستبێتە چەهچەهەو ناڵە ناڵ وەخۆش و ناخۆش بەناچاری کەوتبێتە نێو باوەشی دڵدارێتی و سـەوداوە ، بۆ سوور کردنەوەی ئەو مەبەسە هۆزراوە تەڕو ئاودارەکانی گرنگ تـرین بەڵگەن بەڵام سەرڕای ئەوەش پێویستە ئەمانەش لەبیر نەچنەوە کەدیمەنـە خۆرسکەکانی (هیران و نازەنین) بەتایبەتی ئاوی شیرین و ڕەوانزو هەوای فێنک و بووژینەوەی باخ و باخچەو ڕەزە دڵگرەکانی و گوڵزارو چیمەنە جوان و ڕەنگینەکانی کەلەتوانای مندا نیە بڵێم وەبەهەشتی دەچن چونکوو شایانی کەبەهەشت وەوان بچووێنرێ . سا ئەو هەرێمو مەڵبەندە دڵکێشە نـاو نازدارانە بەو هەموو شانو شکۆیەیانەوە نەك تەنها صافیان کردۆتە بولبولێکی شەیدای ئەو ناوچەیەو بەس بەڵکوو شۆڕی ئەڤین و سەودای ئەڤینی بەئەـ ندازەیەکی ئەوتۆ لەناو خانەوادەی واندا کاریگەر بووە جـۆش و خرۆشـی سەوداو هەوەسی هەڵبەست هۆنینەوەو وێژە پەروەری لەناو دڵ و دەروونی ئانی باوکی و زۆرترینی کوڕەکانیدا وەکوو جیلوەی هەتاو ئەندامی نواندووە .

زۆرتریی هەڵبەستەکانی (صافی) بەسەر دوو بڕاندا دابەش دەکرێن (ئایینی و دڵداریتی) . هەرچەندە زۆریشم هەوڵ لەگەڵیدا کە بۆ یادگار پارچە هەڵبەستێکی نیشتمانیش بهێنمەوە داخەکەم بێ سوود بوو .

کاکی خۆشناو بەزمانی کوردی و فارسی و ئارەوی و تورکی هەڵبەستی زۆر داناوە بەڵام ئەوڕووی ئەوەوە کە کوردیەکانی لەوانی دی پترن شایانی سوپاسە .

پلەی صافی لە بەروێژیی‌دا :

هەڵبەستەکانی صافی هەرچەندە لەڕووی ڕەوانی و سوواری و پوختی و ئاوداری و ڕاوێژ شیرینی و بەتایبەتی لەلایەن ئێش و پاشبەندو هەموو بابەتێکەوە دڵگرو پەسند کراون هەر وەکوو بوو یێژی نیشتمان بەرومەری کوردی هەولێری بەهەشتی (کانی) و هۆنەری زاناو بەناوبانگ مفتی (مەلا رەسولی بێتووشی) لەناو هەڵبەستەکانیاندا بەدوور و درێژی هەڵیان ناوە وەپێیان هەڵکێشاوە داخەکەم لەم دەمەدا ئەهی هەریەکەی تاکێکم بەدەستەوە بەوە ئەگەر بهێنم لەچاپی نوێتری‌دا هەموویان دەخەمە بەر چاوانەوە کانی دەڵێ :

ئوستادی غەزەل صافی‌یە جێگەی لەمیرانە

مەدحی چ بکەم ظاهیرو مەشهووری جیهانە

ئەوا ئیمانی پێت هێناوە مەنفی بەرموو مصطفای ئاخر زەمانم

بیرو باوەڕی بەندەش لەڕاست وایەوە ئەوەیە ئەگەر صافی هەروەکوو لەڕێگای ئاییندارێتی‌دا بەئەندازەیەکی ئەوتۆی خەڵوو سەخڵەت و شەوکەت کردووە تاگەیشتۆتە پایەی پیرانی خودا ناس ئەگەر بەقەد نیو هەندەی وی لەڕێگای وێژەش‌دا خۆی ماندو بکردابایە هیچ سوو (شک) لەوەدا نیە کە ئەتوانای‌دا هەبوو بگاتە بەرزترین پلەی هۆنەری لە کوردستانی‌دا .

(صافی) هەرچەندە لەناو هەڵبەستەکانیدا زۆر لەمەی و ئارەق دوواوە کەتەنها لارووی بیستیاردوە بوو و نەیدیتبوون ، بەڵام زۆر ئارەزووشی دەکرد کەبەچاوی خۆشی جارێکی بیان بینێ . وا دەگێرنەوە کەرۆژێکی بەناو بەیێك لەشەقامەکانی موصڵیدا رادەبرد تووشی بەر دەرگای مەی خانەیەکی هات لەگەڵ هاورێیەکانی بەبێ یەکو دوو کردن دەچێتە ژوورێ و دادەنیشن مەی فرۆش دەڵێ مەللا چ دەخۆنەوە ؟ لەرووی ئەوەوە کە کاکی میرانی هیچ جۆرە مەیەکی نەدیتبوو و ناویشی نەدەزانین کوتی خۆت سەرپشك بە هەرچەکی بۆمان دێنی بێنە ، مەی فرۆشیش بەئارەزووی خۆی مەی پائارەقی لەپێش دانان ، کاکی دڵو دەروون پاك ماوەیەکی تەواوی تێراماو زۆریشی ئەسرین هەڵوەراندو پارەی مەیەکان تەواو دەدا بەمەی فرۆشەکەی کوت : ئێمە هێشتا نانمان نەخواردوە با ئەوانە هەر لێرە بمێننەوە تا دەچین نانی دەخۆین و دەگەرێینەوە ئیتر ئەوێ دەردەکەون .

(صافی) تا کۆچی دوواییی بابی لەباری بێ پەرواییدا دەژیا جاری وا هەبوو بەهەڵبەستی هۆنراوە تەرو ئاوداری دڵداریێتیەوە بەسەر دەبرد هەندێ جاریش لەگژ راوی مەلو کێوییاندا بەدەشتو نەواڵو تۆسا راندا دەخولاوە ، رۆژگار تەنها سی ساڵ ماوەی ئەر ژیانە ئازادەی دایە ، بەڵام کەباوکی کۆچی دوواییی کرد ئەویش ناچار لەشوێنی وی دانیشت و تەواوی خێرو خۆشی گێتی بەرێو شوێنی دەروێشانەو پیشەی خودا پەرستیەتی گۆریەوە ، ئەویش گراو (عاشق)ی رێو شوێنی شێخ طاهای نەهری بەچەشنێك بوو تاوکەتە رێزەی خەرقە پۆشانەوە بەوەش تەواو

دڵی دانەکەوت دەستی گەیاندە زنجیرەی ئەڤینی دادگەرانەی شێخ عبدالقادر (غەوثی گەیلانی)و سالّێ چەند جارێکیش دەچووە دیدەنی بارەگا بەرزەکەی وەلەناو زۆر ترینی هەڵبەستەکانیشیدا بەندبوارێتی دڵە پاکەکەی وی لە راست بارەگای بەرزی گەیلانیدا بەگرنگی ئەندام دەنوێنی .

کاکی هەیرانی بەهۆی دڵپاکیتی و ڕوو خۆشی و ڕاوێژ شیرینی و دادپەرستیەتی خۆیەوە بەرزترین شوێنی لەناو دڵی دۆست و ئاشنایەکانیدا بەو دیاری کرابوو .

کاکی خۆشناوەتی لەپارێزگاری و خودا پەرستی بەدەر هەموو چتێکی بەهیچ دەزانی و سامانی هەموو گیتی لەلای پوشتێکی نەدەهێنا وەکەم و زۆر حەزی لەناو و ناوبانگ نەدەکرد کەلەهەموو تەمەنی خۆمدا پیاوێکی وا بە ڕەنگم کەم دیتووە . بۆ نموونە بالێرەدا سەربردەیەکی ویتان بۆ گێرمەوە :

لەڕووی ئەوەوە کەچەند پارچە هەڵبەست و بەسەرهاتەکەیم هەر لەخۆی وەرگرتبوو وەبۆ مێژووی وێژە ئاتاجی وێنەیەکیشی بووم هەرچەند کەتێوا نیشمان بێ ئەندازە خۆش بوو وە لەڕووی دڵسۆزێتیەوە زۆر جاریشی هاتو چۆی دەکردم چەند سالێکی تکام لێ کرد کەوێنەیەکی بۆ یادگار وەربگرم تەنها وەڵامی ئەوە بوو : تۆ خراپ لەمن گەیشتووی وە دەزانی کەمن پیاوێکی وام شایانم بخرێمە ناو مێژووی وێژەوە من خاکم و سبەینێش هەر دەبمەوە بە خاك ئابڕووی لەو هەموو بووێژە پایە بەرزانەی کورد بەمن و هەڵبەستە بێ سەرو پایەکانمەوە مەبە لەناو مێژووی وێژ کەتدا ئیتر لەمەولا ی چەند دۆستێکی کەهەبوو لەسەر داخوازی من هەموویان تکایان لێ کرد کەمەیدان

بدات وێنەیەکی وەربگیرێت . داخەکەم وەڵامی هەموویان هەر ئـەوە بوو کەمنی دابڕوە ، هـەرچەندە بەو بۆنەیەوە زۆریش دڵگیرو بەپەرۆشەوە بووم بەڵام دەرم نەبڕیو هەر چاوەڕێی هەل بووم لەو ماوەیەدا چـەند جارێکیش بەناوی گلەییەوە بەگوێی داماوی برام هەڵێنا بوو وە ئەویش دەیکوت هیچ کۆسپەیەك نیە لەگێتیدا کەمرۆی تێکۆشەر وسەری نەکەوی کەچی خواو راستان داماو (حزنی) برام لەکاتێکا هاتە دوکانێ کەصـاف و برای‌و چەند کوڕێکیشی لەوێ دانیشتبوون . چەندە دەمزانی کەصاف‌و کاکم دۆستایەتیان هەیە بەڵان نەمـدەزانی پایەی دۆستایەتیان تا چ رادەیەکیە چونکوو تائەو ڕۆژی هەردوو کیانم لەیەك شووێنیدا نەدیتبوون . کەسەیرم کردئەوەندە جـووت‌و لێك نزیکن چەندە لەنێوانیاندا وەکوو بێگانەیەکي نەناسراو وا بووم .

ئەوسا دووای چاك‌و خۆشی صاف لەلای کاکم دەستی بەگلەیی‌و گازاندە کردلەدەست من‌و کوتی : کاك سەید حەزانی گیو زۆرم سەخلەت‌و تـووڕە دەکات ! کاکم هەرچەندە لەمەبەس ئاگاداریش بوو بەڵام خـۆی ناشی کردو کوتی لەڕووی ئەومەوە کەگیو برای منە ناتوانی لەفەرمانی من دەرچێ تۆش بمکە سەرپشك تا بەئازادي کۆتایی بەو کارەساتە بدەم . صاف کوتي . جا تۆ بەبێ ئەوەش هەر برا گەورەي کەس لەفەرمانی تۆ سەرپێچی ناکات .

کاکم پرسی دە بفەرموو بزانم تاوانەکانی گیو چین ؟ کاك فەرمووی گیو لای وایە کەمن سووڤیەتی بووێژم پێی داگرتووەو زۆرم ڕوو لێ دەنێ کە وێنەم وەربگرێ هەرچەند پێی دەڵێم (باوکم من خاکم‌و سبەو دووي دەبەوە

بەخاك شایانی ئەوە نیم كە تۆ لەناو مێژووی وێژەدا بمخەیتە ریزی بووێـژە هونەرمەندەكانی كوردەوە تكایە ئابرووی وان بەمنەوە مەبەو جگە لەوەش من حەز لەناوو ناوبانگ ناكەم سوودی نیەو وازم لێ ناهێنێ .

داماو گوتی : چۆن ناوانە گرنگە ناپەسندەكانی گیو هەر ئەوەیە ؟!

صافی ئەوەلامیدا گوتی بەڵێ هەر ئەوەیەو ناوانیش لەوە گەورەتر نابێ ! !

داماو گوتی كاكی بەرێز فەرمان بەسەر تۆدا بەو چەشنە درا كە ئێستا لەشوێنی خۆت هەستیو بچی لەسەر هۆو كورسیەی دانیشی بۆ ئـەوەی وێنەكەت وەربگیرێتـو رووی لەمنیش كردو گوتی لەبەرامبەر ئەو ناوانەدا كەزانی وەت كردووە دڵی كاكی نازدار بشكێنی سزات ئەوەیە هەر ئێستا وێنـەكەی وەربگری ناجارێكی تر دڵە نازدارەكەی سەغڵەت نەكەی .

صافی دەمو دەست وەكوو سەربازێكی گوێدێر لەشووێنی خۆی هەستاو چوو لەسەر كورسی ناوبراو دانیشتو بەندەش بەئارەزوو ی خۆم وێنەیەكی باشی كارەبایم وەرگرت ، كەهیچ كەسێكی تـــر نەیتووانیوە وێنەیەكی وا رەوشەنو باشی وی وەرگرێ .

ئەوجار كاكی هیرانی بەداماوی گوت : لام وایە دادگەر (حاكم)ێكی داد پەرست نەبووی لای برایەتیت بەهەند گرت وام زانیبا ئەمەدە كردبە بـرا گەورە بەلام دۆڕاندم !

داماو کونی کاکی خۆم چەندین ساڵە تاگام لەو گیرەو کێشەیە هەیە ڕاستیە.
کەی ئەوەیە تۆ هەرچەند خۆت بەخاك بزانی گیو تۆ بەڕێز دەزانی ئێستاش
کێشە لەنێوانی دا ئەما تـۆ حەز دەکەی خۆت هەر بەخاکو خۆڵ بژمێـرەو
گیویش لەکاتی خۆی دا بەپێی بیروباوەڕی خۆی لەتۆ دەدوێ .

صافی لەسەردەمی شێخێتی لەناو گێتی دا بەندبوارێتی خۆی لەڕاوو دەنگی
خۆش و جوانی خۆرسك بەدەر لەگەڵ هەمو خۆشی و ناخۆشێکی تر پساندبو

صافی و ڕاو : زۆرترینی سەردەمی خۆی بەڕاوی باڵندان و پەروەردە
کردنی کەوان بەسەر دەبرد وەلەناو گێتیدا هیچ جێێکی لەکەوی سـپی
خۆشتر نەدەویست .

صافی و جووانی خۆرسك : کاك بەدیتنی گوڵ و گوڵزارو دیمەنانی خـۆش و
جوانی خۆرسك وەکوو خونچەی دەپشکوت . هەرچەندە گوندی (هیران)
لەهەموو لایەکەوە لەبەهەشت خۆشتر بوو سەرڕای ئەوەش هێنای حەوزو
سەراوو چەند جۆگەیەکی لێ دامەزراندو خیزو ووردە بەردی زەردو سوری
لەخەندەرانەوە هێنابوو وەبەپێی سەلیقەی بەرزو پەسندەبەوە بەناو حـەوزو
سەراو و بەندو جۆگەلەکانیدا بەچەشنێکی نـەندازیاری دابەش کردبوون ،
ئەوجار دیمەنی هیران وێڕای باخ و باخچەو ڕەزو چیمەن و گوڵ و گوڵزارو
تریفەی ئاوو تروسکەی بەردە ڕەنگاو ڕەنگەکانی مرۆی سەرخۆش دەکرد .

صافی و دەنگی خۆش : کاك هەمیشە چەند دەروێشێکی دەنگخۆشی لەلا بوو
بەتایبەتی فەقێ خدرو دروێش مستەفاو حاجی عبداللّەی دەنەژن کەلەکۆڕی
دیوەخانەدا دەنگیان لێ هەڵدێنا باڵندانیان بەهەواوە دەوێستاند خۆبەتایبەتی

لەھەڵبەستە تەڕو ئاودارەکانی کاکیان دەخوێندەوە کاتیان بەجارێکی دەخرۆ شاندو بۆی دەھەژاوە وەکوو ڕێژنەی بارانە فرمێسکی بەسەر ڕوومەت و ڕیشیدا ھەڵدەوەراند . ھەر کاتێکی صافی بەتابەتە ھەولێرو دەشتی دزەیی و بازینووی شێخی و شوەیێنانی تر دوو مێ دەنگخۆشێکی بەژاردەی لەگەڵ خۆی دەگێرا بۆ نموونەی شەیدایی صافی لەپێناوی دەنگی خۆشیدا باسەر بردەیەکیان بۆ ھەڵڕێژم کەلەخۆی و کوڕەکانیشم بیستووە :

چەند جارێکی لەموصل و بەغدایە کەبەشەقام و کۆڵانەکاندا ڕابردووە لەکاتێکی کەدەنگێکی خۆشی مرۆڤ یا گرامافۆنی گوێ لێ بوبێ بەبێ ووزە (اختیار) لەوێ ڕاوەستاوە کەزۆر یشی کار لێ کردبایە بەکوڵ دەگریاو فرمێسکی ھەڵدەوەراند ساتەو شوێنە چاکبا یاخراپ رادەوەستا تاگۆرانیەکە کۆتایی دەھات

بۆ نموونەی دڵڕاگرتن و دۆستایەتی و ئەمەگداری و دڵفراوانی و سازانی صافی بەسەرھاتێکی تریشم وەبیر ھاتەوە جێگای خۆیەتی یادی نوێ کەمەوە :

ڕۆژێکی ئەمانگی ڕۆژووواندا کاکی دڵ، دەڕوون پاك لەگەڵ کاك نوری برای و چەند برادەرێکی تردا لەلای بەیدە دانیشتبوون لەپاش ماوەیەکی پێی کوتن ھەستن باچین دیدەنێکی عەونیش بکەین ئەوانیش وتیان قوربان کاك عەونی بەڕۆژو نیە بچینە لای وی چ بکەین ئێرە باشترە . کاك فەرموی دەك ماڵتان کاول بی بۆگێلی و نەزانیتان ئێمە دەچینە لای عەونی ئەگەر بەڕۆژو بوو ئێمەش پێی بن خۆ کەپێ نەبوو ئێمەش پێی نابین ، ئیتر چونە لای وی .

داخەکەم لەدووایی ئەمەنیدا چاوەکانی کزو کەم بینا بوون ، با بەکورتی بیبڕمەوە کاکی ھەـــیرانی کەوەکوو گوڵی گوڵاوی ھەموو شووێن و کۆڕو

هەر یمێکی دە کردە بەهەشتێکی خەملاو و بۆنخۆش وەیا هەم دەتکوت بولبولی سەوداسەری گوڵانە داخی گرانم ئەو گوڵە بۆنخۆشەو ئەو بولبولە سەرخۆشە لە(١٩٤١)دا پەڕو باڵی هەڵوەراندو ڕەوانی پاکی بە گیان ئافەرین ئەسپاردوە لە گوندی هیرانی لەئەشکەوتی (شیخ سلیمانی)دا لەغارێکی داتاشراوو گۆڕستانی بنەماڵەی وانە لە گۆڕێکدا نێـژرا کەلەسەردەمی ژیانیدا بەدەستی خۆی بۆ خۆی هەڵکەندبوو .

بەڵێ ئەو دۆستە زاناو پایە بەرزەو ئـەو برادەرە دڵسۆزەشم بەفەرمانی چارەنوس بەناچاری بەجێی هێشتم ، ڕۆژگاری چەبگەڕ بەدوور خستنەوەی ئـەو بووێژە ناودارو ئەمەگدارو دڵـسۆزە داغێکی دیکەی وای بەجەرگەوە نام کەتا ماوم لەبیرم ناچێتەوە . بەهەشتی حەوت کوڕو چـوار کچی لەپاش بەجێماون ئەوا بەپێی تەمەن ناوی کوڕەکانی دەخرێنە پێش چاوانەوە : ـ

١ ـ حاجی کاك مەلا علی کە کوڕی هەرە گەورەو پۆستی نشینی خۆیەتی .

٢ ـ حاجی کاك مەلا عەزیز   ٣ ـ کاك ئـەنوەر

٤ ـ کاك جەعفەر   ٥ ـ کاك عبدالقادر (غەونە)

٦ ـ کاك جنید   ٧ ـ کاك عبدالکریم (بابە شێخ)

سەرنجێك لەوەی کەئەوە دیوان نیەو کەشکۆڵە : لەرووی ئەوەوە کەبێجگە لەصافی (کاك ثانی) باوکیو چەند کوڕێکیشی لەوێژەدا دەستەلاتدارن وام بە بەرژەوەندزانی کەلەلاپەڕە (٨٥)ەوە چەندپارچە هەڵبەستێکی کاك (ثانی) باوکیو لەلاپەڕە (٨٨)دا چەند هۆنراوێکی (صفوەت) و لەلاپەڕە (٩٤) دا پارچە هەڵبەستێکی (سۆزی) ، وەلەلاپەڕە (٩٧)یشدا پارچـە هەڵبەستێکی (ووریا) بۆ یادگاری بنەماڵەی بەرزی هیرانیان چاپکرێ .

« سوپاس »

لەرووی ئەوەوە کەکاك حاجی مەلا عەلی دیوانی خوا لێ خۆشبووی باوکی پێشکەش بەچاپخانەی کوردستان فەرموووەو کاك عبدالقادر غەوثەش (سۆزی) هەڵەبژێری کردووەو کاك عبدالکریمی بابەشێخیش سەرڕای هەڵەبژێری دیوانەکەشی نووسیوەتەوە لەکانگای دڵەوە دەسکەگوڵی بۆن خۆشی سوپاسیان پێشکەش دەکەم ٠

گیوی موکریانی

ووردە خاڵی ئێستەکەش نازیٚ لەسەر پەروین دەکا

چاوی نازی دائما بازی بەئاهووی چین دەکا

ڕۆژی جێژنە عادەتە دەستی حەنایی کا مەگەر

سا کەوابێ دیٚ بەخوێنم پەنجەکەی ڕەنگین دەکا

طیری دڵ لەم ناوە دەرناچێت و ئەو حەددی چیە

چونکە یارم بازێکە نەخچیری سەد شاهین دەکا

حەقی کوشتەی خۆی ئەدا ئەغیارو ئەما یاری من

قاتلێکە دەی کوژیٚ خوێنیشی لێ تضمین دەکا

گەر مەرامی کوشتنە یارم چ باکم سەر نیە

وا ئەسەف ئەما کەدامێنی بەمن خوێنین دەکا

زامی هیجران زۆر بەئێشە هەرکەسیٚ نەیدیتووە

بێت و بنواڕێ کە دڵ لەم دەردە چۆن ناڵین دەکا

(صافی) تۆی شادی بەئاوی چاو دەچێنێت و کەچی

چی بکا لەم طالعە خاشاکی خەم وا شین دەکا

***

یار لەبەر نازی جوانی مامزە سارەم دەکا

یا لەناڵەی عاشقانە ڕوو لەعالەم کەم دەکا

لەعلی لێوی شاهدە ملکی دڵم خاصی ئەوە

حەقیەتی بەو خاتەمە دەعوایی جامی جەم دەکا

ئاهی سینەی عاشقانە وا جیهانی گرتووە
لەو بزانە گەر دەماوەند بەعزە جارێ تەم دەکا
ڕووو خاڵی ڕەونەقی لالەو وەنەوشەی ساندووە
لالە داغدارە وەنەوشەش بۆیێ هەر ماتەم دەکا
من ئیجارەی خەرمەنی غەم بۆ دڵی مسکین دەکەم
سونی طالع دێت‌و هیجرانی لەبەر من زەم دەکا
دڵ ئەمە گدارەو کەچی مەحبوبە ئازاری دەدا
خەڵقی بۆ بێگانە وایە ئەو لەگەڵ محرەم دەکا
(صافیا) دڵ مائلی تەنهایی بێ عەیبی نیە
عیلەتی سەودایەتی هەر حەز لەجێی بێ غەم دەکا

دڵ لەبۆ مەحبوبە دیسان گریەوو زاری دەکا
وا لەهەردوو چاوەکانی خووێن‌و ئاو جاری دەکا
وا سەراسەر ڕووی زەمینی گرتووە خووێناوی ئەشك
دوودی ئاهیش ڕۆژی پۆشی‌و ئاسمان تاری دەکا
زۆر بەئازارە دڵی زارم لەبەر هیجرانی یار
ناحەقە ئەو عالەمە لەو زارە بێزاری دەکا
مەرحەبایێکم بکا بۆ دڵ فریبی منیەتی
وەرنێ ئەو بێ ڕەحمە کەی بۆ عاشقان یاری دەکا

ڕێی موسولمانی لەدڵ نیشت پەرچەمو ئەگریجەکەی
بۆیە ئێستێش وا بەیادی زولفی زناری دەکا
چاوەنۆڕی یارە بۆیە ڕێگە دەڕشێنی بەخوێن
عەیبی لێ مەگرە کەئەو بێچارە خوێن باری دەکا
قەت مەڵێن یار بێ وەفایە وا بەناحەق دەیکوژێ
بیکوژێ یا نەیکوژێ (صافی) فیدا کاری دەکا

دێ بولبول لەدەوری باخی گوڵ یاری نەکا چبکا؟
لەلای خونچە هەر دەم شیوەنو زاری نەکا چبکا؟

زەمانی لەزەتی ڕۆیو دەوری زیللەتی واهات
ئیتر یاران لەمەولا ڕوو لەدلداری نەکا چبکا؟
لەئاهی گەرمەوە وا لێو بەبارو هێشکە ئێستێکە
لەتانی چاوەکانی خوێنو ئاو جاری نەکا چبکا؟
شەوی هیجران خەیاڵی یار دەکا اصلا خەوی نایێ
بەیادی ڕۆژی وەصلی حەز لەبێداری نەکا چبکا
بەکفری زولفی ڕێی ئیسلامی بەستووە بۆیە دڵ ئێستێ
وەکو صنمانی دائم مەیلی زینناری نەکا چبکا؟

دڵم عەیبی نیە گەر ڕووی زەوی تەڕ کا بەخوێنی ئەشك
بەئاهی دوودناکیش ئاسمان تاری نەکا چبکا؟
لەلایێ فیرقەتی یارو لەسووێ میحنەتی ئەغیار
لەهەر دوو لا دڵی مسکین رجا کاری نەکا چبکا
هەوای یاری لەسەر دەرناچێ اصلا لەو جەفای دووری
دڵی بێچارەکەم هەردەم وەفاداری نەکا چبکا
ئەگەرچی بێ وەفا یارم جەفای‌دا ئەو دڵی مسکین
وەکوو (صافی) لە بەد بەختی فیداکاری نەکا چبکا

ئەوا غەزوی غەمی بۆ غارەتی دڵ کردە یەلغارە
وەکوو هەیهاوی عارەب سا عشیرو عێلە هاوارە
مەڵێن دڵ بێ هەوارو ترسەنۆکە یا بەتالان چی
لەلای خۆیشی عەگیدو خانەدانو پێکە سالارە

ئەما چبکا لەگەڵ بەختی ڕەش‌و ئەو چەرخی کەچ ڕەفتار
کەسەر عەسکەر بەدائم بۆ سوپای غەم فرقەتی یارە

هەزاران قوشەنی غەم بێ بەبێ سەر عەسکەری یارم
دڵی دێوانە هەڵنایێ ئەگەر بیکەن بەسەد پارە

وەلێ بێچارەیە ئێمڕۆ حیمایەی لازمە بۆیان
ئەوەك عالەم بلێ عێلو عەشیرەت بوونە بێ كارە

لەوەختی ئێمەدا ئێستەش بەعەیبو عارە وا یاران
خصوص لەم وەختەدا چونكی لەچەند جێوە برینداره

وەفای عالەم ئەما غیرەت خەلاص بوو (صافی) ئێستێكە
بەناقە سووارە دڵ چبكا كەجێشی غەم بەملیارە

دڵ لەبەر دەردی فیراقی یارە مەیلی مەی دەكا
گریەی لەدەنگی سازو عودو بەزمی نایو نەی دەكا

سەردەمێ مەستو خومارو خادمی مەیخانەیە
وەختێ تەسبیحی لەدەستە سۆفیە حەیحەی دەكا

ڕۆژی وایە زۆر بەكەیفو پێكەنینو خەندەیە
باعزێ شەو مەجنونە دائیم گریە بۆ لەیلی دەكا

بەعزێ جاران عالمو عامیلو عابد خۆبەتی
وەقتی جەهلو فیسق زۆرە عالەمێ لۆمەی دەكا

پێی دەڵێم ئەی دڵ وەرە تەیرانی یاتورانیبە
تاو لەبەینی هەردوو جێگا ڕوو لەدەشتی ڕەی دەكا

دڵ نزانم شێتە یا سەرخۆشە یا دێوانەیە ؟
یا الاهی ئیشی وا عکسی بەمن تاکەی دەکا ؟
دوور لەیارە دڵ لەبۆیێ بێ ئبانە (صانیــــا)
تاکوو لەو سەگ مەرگەدا بێ ئیختیاری وەی دەکا

چاوەکەم چاوم بەدائم ئینتظاری تۆ دەکا
شەو بەیادی عارضت یادی گوڵی شەوبۆ دەکا
راحەتی هەڵگرت لەعالەم وا لەمەهدی سینەکەم
طفلی دڵ بۆدایەیی وصلت وەها رۆ رۆ دەکا
چونکە بۆی نەینا سەبا گەردێ لەژێری نعلەکەت
دڵ لەتاوا خاکی گشت عالەم بەسەر ڕووی خۆ دەکا
قەترەیی ئاوی نەمەکبارت بنێرە ئەی طبیب
وا ئەزامی سینە بێ مەرهەم چ صفتو سۆ دەکا
وادیی عیشقت ئەوەند دوورە بەرۆژ تەی ناکرێ
پەیکی دڵ بۆیی سکون نابێ بەئەو شەو ڕۆ دەکا
ئاوری عیشقت دەروونی وا سەراسەر گرتووم
دوودی ئاهم وا لەسەر چەرخی بەرین بۆن سۆ دەکا
جەیشی هیجرانت بەجارێ مولکی جسمی گرتووم
بۆیێ (صــافی) لەم زەمانە لەشکری غەم کۆ دەکا

گوڵناری ڕوخت ڕەشکی بەگوڵزاری ئیرەم دا
دوو تاقی برۆت طعنی لەمحرابی حەرەم دا

روح مەستە لەراحی تۆ لەنێو عالەمی ئەرواح
باتن لە (بەلێ) دایەو زاهیر لە (نعم) دا

هاسناوی کەهەستاوە قیامەت بەقیامەت
ڕێیەوی کەڕۆییوە دەمم لەو دەم و دەمدا

دڵ وا لەبەر ئازاری وەکوو نقطەی زارت
گاهێ لەوجودا هەیەو گاهێ لە عەدەم دا

بۆچی نەگری دڵ لەسەر ئەم شێوە پەشێوە
وا حەپسە لەنێو چینی چەی پەرچەمی چەم دا

گەر بێتو بەسەرخۆشی بپرسی لەنەخۆشیم
حەق القدمە روح لە قەدەمگاهی قەدەم دا

(صافی) لەبەر ئەم خاڵەیە خالی لە (خەیاڵە)
یا کێی بەزۆر دایە ومیا زۆری بەکەم دا

ئەگەرچی دڵ بەڕۆژی عارضت سووت
بەلێ وا عادەتە بۆ عاشق ڕووت

نیە احتیـاجی پابەندیم بەقوربان
کە گیراوم بەداوی تاری گیسووت

بە ناری عیشقەوە مەمنێژە جانا
دەسووتێنی بە باڵڵە کەفن و تابووت

بە غەمزەی تـۆ بڕینی مـن هەزارە
موژەت بەسیە لەگەڵ ئەبرۆت مـەکە جووت

بە کوفری زولفەکەت دڵ وەرمەگێڕە
کەوا سالیکە لەبۆ میحرابی ئەبرۆت

بەخەنجەر چـارەیی دڵ ناکـری وا
گرفتـارە بەسیحری چاوی جادووت

بەسەر سەودا دەکا (صافی) بەرِووی تۆ
مبـانی پێچی پەرچەم خاڵی هیندووت

بازی دووری وا بەتیری غەم دڵی کردم نەزار
قەت مەمێنێکم نەبوو عەرزم بیاتە کۆیی یار

دەردی دووری بەو طبیبانە عیلاجی ناکرێ
زامی تقدیری ئەزەل بادارووی لوقمان چکار

ئاوری هیجران لەسینەم دابی کفنم بۆ چیە
خۆی لەبەر ئەم نالە ناگریٚ سەنگی تابووت و مەزار
ئەی رەفیقان عیللەتی دووریمە دەستم لیٚ مەدەن
قەت شفای نابە برینم تا نەگاتە دەستی یار
ئاوقی عاشق ویم لەگەردندا نەجاتیم بۆ نیە
کۆششی بێ فایدەیە یادی خەلاصی رستگار
من گەدایی کۆی نیگارم پادشاهیم کەی دەویٚ
دەولەتی دونیاو قیامەت بۆ چمە بێ چاوی یار
عالەمت بیٚزارە لیٚ (صافی) لەبەر زاری بەسە
مەقسەدت تفویض بکە بۆ خالقی پەروەردگار

ئەی بایی سەبا هەستە لەحالم بەوە هوشیار
شرحی دڵی مانەم زەدەکەی من بەرە بۆ یار
لەو فرقەتی ئەو وا رەمەقی ماوە لەعومرم
ئومیٚدی حەیاتم نیە رووحم نەبیٚ غەمخوار
تاجیلفە درشدی شوغریب گوگلەی هەیهات
وعلنلە نەجات پولەسەبی چـــارە کیمی وار

کیسه صوره مزعیلله‌ی عشاقنه هه‌ر گیز
تیماره سنن بعشقه‌ی یوق زومره‌یی بیمار

لا أمنـــع عن قربك من لومة لائم
ان أصبر فی بعدك قـد احـــرق بالنـار

لو جسمی بعید الك فالروح قـــریب
ان ترحم بالروح وإن تقتل فاختار

مه‌ن مه‌سته‌م ئه‌زان باده‌یی صهبـای تو لاکین
این سیری تو در جلوه‌گه‌ی عشقی تـو هوشیار

کاشانه‌یی لاهوت بوه‌د لایق آنکس
مالو سه‌رو جانش کی نهاده به‌ره‌ی یار

خۆی کوردی‌یه (صافی) له‌هه‌وای عیشقی تۆ ئێستێ
کوردی ، عه‌ره‌بی ، فارسی‌و تورکی بـــووه ئه‌شعـار

((م))

که‌ڕۆژی وصلی ئاوا بوو به‌چاو گریان نه‌که‌م چبکه‌م
شه‌وی هیجرانی وا داهات که‌دڵ بریان نه‌که‌م چبکه‌م
به‌کینه‌ی من دزوباره چه‌رخی کمج واکه‌ج مه‌داری کرد
منی بێ طالیش به‌و نه‌وعه گه‌ر دموران نه‌که‌م چبکه‌م؟

بەبێ یارم حەیات تەڵخو ئەجەل شیرینە ئێستاکە

لەبۆ ئاگەر روحی شیرینی خۆم قوربان نەکەم چبکەم

وەکوو دەوری فەلەک دایم یار نەبم یاران

فەرامۆشیم بەکێ دێ دڵ کەسەرگەردان نەکەم چبکەم

ئەگەر دەرمان نەکا بیماریی دڵ بێ وەفا یارم

لەدەردی بێ دەوا گەر چاو ڕێی لوقان نەکەم چبکەم

وەکوو یوسف لەزیندانی غەما حەپسی عەزیزێکم

لەبۆ تەسکینی جاریٚ ڕوو لەلای کەنعان نەکەم چبکەم

طبیب نەیتو دەوای دەردت نەدا چارم نیە (صافی)

بەمردن گەر عیلاجی دەردی بێ دەرمان نەکەم چبکەم

تۆ دەزانی بۆچی یادی دڵبەری ڕەعنا دەکەم

مەیلی بەد ناوییە بۆ بێ کاری بێ پەروا دەکەم

سەر لەسەر سەودای تۆو دڵ لەپایی پێیەکەت

بۆچە جانا سەرو دڵ هەردوویان ڕیسوا دەکەم

موڵکی میسرم بۆچیە گەر ماهی کەنعانم هەبێ

چم لەبازاڕی زولەیخا یوسفی سەودا دەکەم

چاوەکەم چاوم لەبۆ چاوی تـۆ خووێن باری دەکا
وا منیش هەر لحظە بۆ تۆ شین و واوەیلا دەکەم

مەیلی من هەر مەستیو رەنـدیو شـاهید بازی‌یە
وا لەبەر میحرابی ئەبرۆت تاعەتو تەقوا دەکەم

من لەدەست دونیایی دونو عالەمی وا بەد عمل
ڕووی شکواو تەواضع بـۆ شەهی بەغـدا دەکەم

(صافیا) هیران وەکوو نیرانە جیرانی جەحیم
سا کەوا بێتـو توکل دائمـا بەخـودا دەکەم

یاری خۆم لێ زیزە بۆیە حەز لەمەرگی ئەو دەکەم
شەو کە بێ هۆشم لەناوی وا مـسـەزانە خەو دەکەم

بۆ شکاری مورغی وەحشی ئەك هـەلۆو شاهینم
عەشقی چاوی بازی خۆمم بۆیە ڕاوی کەو دەکەم

ڕۆژ بەیادی ڕووی هەتا هێوارە هەر هاوارمە
شەو بەفیکری زولفی تا سبحەینێ سوحبەت لەو دەکەم

لەو دلارامە بپرســـن وا دلێ ئارامی نەمـا
جارێکی ،چارێکی دەردم کا دەخالەت بەو دەکەم

گوێم لەسازو عودو نەی چاوم لەساقی و بادەیە

خادمی پیری موغانم بۆیە وا پەیڕەو دەکەم

دەرفەو سوودی نەقدی دڵ لەو عالەمە بێ مایەیە

تابەکەی بێ فایدە سەرف گەنجی کەیخوسرەو دەکەم

(عافیا) کافیمە بۆ دونیاو قیامەت یاری خۆم

چم لەباسی عالەمە هەر ذکری ناوی ئەو دەکەم

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

دلبەری ناز پەروەری ڕوو نەنوەری مەهپارەکەم

نەونیهال ، ئەبرۆ هیلال ، شیرین جمال ، نازدارەکەم

مەهرویی ، مشکین مویی ، چاو ئاهویی سحرای ختەن

سوور گوڵە ، موو سونبولە ، ماهی پەری ڕوخسارەکەم

جانی جانان ، شاهی خووبان ، ڕەهزەنی پیرو جەوان

گوڵ ڕووە ، شیرینخووە ، شۆخی شەکەر گوفتارەکەم

- چاوی کاڵە ، لێوی ئاڵە ، ڕوو بەخاڵە ، دڵبەرم

زولفی خاوە ، لێم بەداوە ، یارەکەی ئەغیارەکەم

چەندی بێ مەیلم دەکەی سەد هێندە مفتونم لەبۆت

جۆری ڕەحمێکت نەبوو دەرحەق دڵی خەمبارەکەم

بەسیە بێ رەحمی بەقوربان پایەماڵی خەم بووم
ڕێی نەجاتیم بۆ نیە گەر تۆ نەبی خەمخوارەکەم
ئەشکی چاوم ئەرزی داگرت دوودی ئاهم ئاسمان
بۆیە وا ڕەش داگەڕا لەو ئاهی ئاتەشبارەکەم
وا لەجێی تێشی خەدەنگت تا بەڕۆژی حەشر دوە
خووێنی لێ دەڕژێ بەدائم لەو دڵی زامدارەکەم
(صافیا) ساحال پەرێشانیم لەغایەت دەرچووە
رووحەکەم رەحمێ بکە بەو شینو گریەو زارەکەم

لەبەر مەیلی مەیی عیشقی تووە یاری وفادارم
لەتەکیەو خانەقا دەرچووم، خەریکی دێرو زیننارم
لەبەد کرداری من ڕوو وەرمەگێرە ئەی شەهی خوبان
کەتۆ ڕوو وەربگێڕی کەس نیە گەر بێتە خەمخوارم
لەدووریت لەنەی من پایەماڵی زیللەتە هەردەم
حەیاتم بێ جەماڵی تۆ سەماتی ژینە ئەی یارم
ئەگەر شەمعی جەمالی تۆم نەبێ ڕۆژم شەوی تارە
بینایی نووری چاوانم ئەتۆی مەهی ضیادارم

ئەوەندەم عجزو شادی ، وصل و هیجران دیوە ئەی یاران
لەرۆژی حەشردا اصلا نەحاجەت جەنەتو نارم
لەصفحەی عیشقەوە گەر صبرڕی رەحمت بێتە نێو عالەم
هەتا مەحشەر چکەس سجدێکی ناکا شاهی (غفار)م
لەجیلوەی نورو اثباتی تۆ وەك (صاف) بەرۆژو شەو
دەمێ بێ هۆش و سەرمەستم دەمێ بێدارو هوشیارم

حەقیقم گەر فەلەك یاران بەئاهی دڵ بسووتێنم
جەواژە گەر زەمین یەکسەر بەخوێنی دیدە بڕشێنم
لەدەستی غەم جوانیم ڕۆیەو پیری ڕوو بەرووم وا هات
لەمەولا چۆن مودارا بێتو ئایا چۆن ئەبێ ژینم
لەعەشقی لەیلەکەی بێ مەیلەکەو دونیایی دوون هەیهات
سەرێکی ڕاحەتیم ساتێ نەبوو داێمە بالینم
لەدەردی دڵ لەجەرگی کوڵ لەداخی سینەکەی سووتاو
بەرۆژم دادو ڕۆ ڕۆیە لەشەودا شیوەنو شینم
بڵێنە شۆخەکەم بێ ڕەحمی تاچەند؟ بێ وەفا تاکەی؟
بەساتی خونچە دڵتەنگ بم وەکو گوڵ جامە بدڕێنم

بە ڕیشی سپیەوە یاری نەکردم بەختی ڕەش جاریٚ
منیش بۆیە کەعادەت عاجزیی‌و ڕەسەە ماڵینم
لەزاری من مەکەن بێزار (صاف) زۆر بەئازارم
لەداخی سینەکەی سووتاومە ئەو ئاخە هەڵـدێنم

حەبیبا خوٚت ئەزانی بوٚ لەعالەم بێ موبالاتم
لەطفلی سینە ڕیش‌و دلٚ بەئێش‌و سەر بەسەر سەوداتم
زیانی من لەعەشقی تۆ مەزانە غیرەتی خوٚمە
سبب وابوو بەمنداڵی لەدەردی عـەشقی ڕاهاتم
لەحاڵی نەوجەوانی‌دا جوانی توٚم موسەللەم بوو
لەمەولا چوٚن بەلایێ ڕوو بکەم شەیدایی بالاٚتم
دەمێکە بەندی چینی پەرچەم‌و پێچاوی کاکوٚڵم
بەدائم زارو خـەستەو دەست بەستەی زولفی تاتاتم
سەری خاڵی لەسەوداکەت چلوٚن سەودا ئەکەم جانا
سەری بازاڕی ئەغیارم نیـە موحتاجی کالاٚتم
سەراپا گەر هەمووم عـەیبە لەجاهی تۆ چ کەم نابێ
ئەگەر ڕەحمێ بکەی چونکی غەریبی زێری دەرگاتم

گەدا زادەی تووە (صافی) حەقی ئازادی‌یە قوربان
خەلاتم گەر سیاسەت بی بەمەمنونی ئەوا هاتم

لەناوی دەردی دووری تابەکەی بێ شیوەنو ئام؟
مودارا چۆن بکەم لەم حاڵەدا بەم عومری کۆتام
لەئەم ژینە گەلێ بێزارو لەم مانە پەشیمانم
بەبێ ڕەحمەت لەدونیاو ئاخیرەت لام وایە گومڕام
سەرای دڵ ئێستە تاریکە بەبێ شەمعی جەمالی تۆ
سەنارەی تالعم نەحسە نیقابت لادە ئەی ماهم
چیە حوکمی سلیمان حشمەتو جەم جاهی ئەسکەندەر
بەبێ فەرمانی تۆ ئەم ڕوتبەیە بۆ چیمە ئەی شاهم
گەدایی تۆم گەلێ بۆ خۆشترە لەو مەسنەدی شاهی
ئەبەندەم کافیە قوربان کەعەبدی زێری دەرگاهم
لەسیلەی ڕەحمە گەر قاصد بەتحفێکی سەلامت بێ
لەژێر پێی قاصیدت جانا بەسەر خاکی قدەمگاهم
ئەگەر جارێکی تر فەرمووی سەگی دەرگای منە (صافی)
هەتا مەحشەر بەسە بۆ من مقامی عیزەتو جاهم

(بەستە)

بەقامەت خەرامان بەڕوو ماهی تابان

فیدای تۆم گەدای تۆم عەزیزم

دەمێ بێرە لامان بنۆڕە غولامان

بەچاوی باز بەغەمزەو ناز عەزیزم

لەدەردت حەزینم کولاوە برینم

بکە دەرمان ئەتۆی لوقمان عەزیزم

لەبەر چاوی کالت لەعیشقی جەمالت

دەمێ شەیدام دەمێ ڕیسوام عەزیزم

لەدوو لا کوژاوم سەراپا سووتاوم

بەناری ڕووت بەدوو ئەبرۆت عەزیزم

تو شاهی جیهانی تو رووحی ڕەوانی

حەیاتم تۆی نەجاتم تۆی عەزیزم

وەکوو (صافی) هیران فیدای شاهی گەیلان

منی مەفتوون منی مەحزوون عەزیزم

(سالی) لەدەردی فیرقەتە چارەیی حاڵی زەحمەتە

زامی بەئێش و ئەزیەتە دڵ بەبرین و ئێش و ژان (*)

جانا لەفیراق تۆ بەشێواوە دڵی من

پەروانەیی شەمعی تووە سووتاوە دڵی من

سەر تابەقەدەم غەرقەیی خوێناوە دڵی من

وەحشی صفەتە بەستەیی تێو داوە دڵی من

دڵ ئەلبەسەیی خووێنی هەموو دەم کە لەبەردا

دەیزانی فەلەک کینەیی وی مابوو لەسەر دا

چەند عاشقی کوژتوونەو خووێنی بەهەدەر دا

لەم تالی بەرگەشتەیە چۆن ماوە دڵی من

دائم کەلەدەست جەوری زەمانە بەجەفایە

پەیوەستە بەجەورو ئەلەم و دەردو بەلایە

بۆ عاشقی بێچارەیە ئەو عادەتە وایە

بۆیێ کەلە گۆشەی غەمی داماوە دڵی من

(*) سالی ئەو شیوەنەی بەبۆنەی کۆچی دوایی کوڕە نازدارەکەی (لعلی) بۆ یادگار هەڵبەستووە کەوا لەتەمەنی (۹) ساڵیدا جووانە مەرگ بووە .

ئاپووری بەلاوە لەدوو لا هاتووە یاران
بۆ قەتلی سەری عاشق و مسکین و هەزاران
معلومە کەدەر ناچێ لەبەر تیری سواران
چەند دەفعە لەدەم قازوخیان داوە دڵی من

سەر قافڵەچی دەستی منت دامەنە قوربان
مازۆ بەعجل مەحمەلی لەیلا بەهەموو ئان
مەجنون صفتان ماون و لەم رێگە پەرێشان
بێ چارە لە یارانی بەجێ ماوە دڵی من

دائم لەهەوایی تۆ گەلێ حاڵی پەشێوە
هەردەم لەجەفایی تووە وا کەوتووە جێوە
ئەو قورە بەسەرە روحی گەیشتە سەری لێوە
دەرمانی بکە تاکوو نەفەوتاوە دڵی من

ئەی بای سەبا قاصدی جانانی روح ئەفزا
نامەی غەم و دەردو ئەلەمم تۆ بەرە بەغدا
تا چەند لەئەو محنەتە دابی سەگی دەرگا
موددێکە وەکوو (صافی) کەشێواوە دڵی من

موودیکە لەهیجرانی تـۆ شـێوایە دڵی من
سەرگەشتەو بێچـارەو ڕیـسوایە دڵی مـن
پەیوەسـتە لەکێوانو لەسەحرایە دڵی مـن
مەجنون صفەت مائلی لەیلابـە دڵی مـن

ئـەم وەحشیە اصلا کە لەبۆ نێمە نەبوو ڕام
هەرچەندە سەعیو کۆشش ئەکەم نایەتە نێو دام
ئایا لەسەر ئەم شۆڕشەیە چی ئەبێ ئـەنجام
ئاثاری کەلەم وەحشـەتە پەیدایە دڵی مـن

سـەودازەدەو دێوانەو حـەیرانە هەموو دەم
بۆ یارو بۆ ئەغیار شەریکە لەهەموو غـەم
فارغ نەبوو یەك لحظە ئەگەر زۆرو ئەگەر کەم
ئاشوفتەو پڕ شۆڕشو غـەوغایە دڵی مـن

دائم لەغەمی عـەشقی تۆ وا خانە خـەرابە
بەو ئاوری دووریـە کەوا سینە کەبابە
بێمـارە مەگەر بۆیە کە ئازاری صـەوابـە
بەد بەختی نەبێ چی لەچ دامایـە دڵی مـن

بەو زولفە ئەسیری مەکە دێوانەیی تۆیە
مەسجونی مەکە خادمی دەرگانەی تۆیە
مەفتوونی جەمالی تووە پەروانەی تۆیە
موشتاقی قەدو قامەتی رەعنایە دڵی من

دووری لەوەتەن دەربەدەری یارو دیارە
بێ مونس و بێ یاوەرو بێ زارو نەزارە
بێمارو بریندارو جەفاکێشو هەژارە
بێ چارەیە وا رووبی لە بەلایە دڵی من

بێ رەحمو وەفایی بەسە ئەی یاری وەفادار
شەیدایی هەوایی تووە ئەو (صافی)ی بێچار
پابەندی دووسەد غەم بووە لەو لۆمەیی ئەغیار
جێی چارەسەری دەرگەهی بەغدایە دڵی من

جانا لە غـەمت والەو حـەیرانە دڵی من
سەرگەشتە وەکوو وەحشی لە کێوانە دڵی من
دائم لەدەرو دەشتو بیـابانە دڵی من
موشتاقی وصالی روخی جانانە دڵی من

مەعلومە سیای پەرچەمە وا بەختی سیا کرد
زیننـاری دوو زولفە کە لەدینی تـەوەلا کرد
لۆمـەی مـەکە گەر رِوویی لەتاق کلیسا کرد
بۆ رِەمزی وەفـا شێوەیی سـەنمانە دڵی من

ئاسوودەمو فارغ نەبوو اصـلا لەغەمی تـۆ
قەت حەرفی وەفای جاریێ نەزانی لەدەمی تۆ
چونکی سەری خۆی ناوەتە ژێری قەدەمی تۆ
بۆیە وەکوو زولفی تۆ پەرێشانە دڵی من

پەروانە صفەت کەوتووە سـووتاوی چراغـە
وەك لالە لەعەشقی تۆ دەروونی هەموو داغـە
موددێکە لەهیجرانی تـۆ بێمـارو نەسـاغە
بۆیـە هەموو دەم تـالبی لوقمانە دڵی من

بۆ غارەتی مڵکی دڵی عوشـــاقە دیارە
تـــابووری غەمی کۆیە زیاتر لە هەزارە
تەسلیمی قەزا لازمە یاران نیـە چارە
چونکی لەسەر ئەم جەمعە قومانلانە دڵی من

دڵ کەوتە خەیاڵات لەبەر خونچەیی لێوی
وەك نوقتەیی مەوهومە ئەگەر بێ نەبزێوی
بەو فکرە لە باخی سەمەن و سونبول و سێوی
وەك بولبولی بێچـارە غەزەلخوانە دڵی مـن

عەبدێکی وەفادارو جەفاکێشە لەهیجران
وا کەوتووە وەك (صافی) لەدەرگانەیی گەیلان
بـەم دەردە سەرە کوژتنی لازم نیـە قوربان
لەم جەژنەیی قوربانە کەقوربانـە دڵی مـن

مـن و دڵ(*)

من و دڵ ئیمڕۆ ئەو شۆخە لە خۆشی یەك بەدەی کردین
لە جامی لەعلی سەرخۆش و مـوقیمی مەیکەدەی کردین
هەتا مەحشەر خومارو مـەستی نازو نەشئەکەی کردین
بەغەمزەی چاوی مەخوری سیاهی مەستی مـەی کردین
بەمـاچی لێوی مستغنی لە ئەنواعی مـەزەی کردین

بەئەو یارە بڵێن یاران چی بە سووچ و گوناهی مـن
نەسیم ئەنگوت و شەو ڕۆیی چەمەن والا بوو ماهی من
چ قەوماوە مەگەر قوربان کەوا بەستووتە ڕاهی مـن
نزازا بەندی سوخمـەی ئاڵی گوڵناری بەئاهی مـن
کەچی دەستی لەسـەر دانا لەسەیری باخی بەی کردین

لەبۆ یەك مەرحەبایێ چـوومە لای یارم بەسەرخۆشی
نیقـابی خستە ڕوخـارو بەجارێ کەوتە خـامۆشـی
کە و م دی ڕۆیی نـارامی دڵ و صـەبرو فەرامۆشـی

(*) سێ تاکەکانی پێشەوەی هی (صافی)یە ، تاکی چوارەم هی (ناری)یەو تاکی پێنجەمینیش هی (طاهر بەگی)یە .

بە هەوری پەرچەمو زولفی ڕوخو ئەبرۆی کەداپۆشی
لەشەوقی رونیەتی بـەدری هیلالی یەک شەوەی کردین

ڕەفیقانم کەسێ عاشق نەبێ لەم سبرڕە نازانی
لەلایێ یار حەیات بەخشو لەلایێ قابضی جانی
لەهەر دوو لاوە تەسلیمم بلێن دەستم بەدامانی

ئەگەرچی کوشتنی خۆ قابض الارواحی موژگانی
بەقانوونی مەسیحایی بەخەندەی لێوی حەی کردین

لەبۆ خوێن ڕێژی عوشاقان نیگارم گەرچی بێ باکە
وەلێ ئەی دڵ لەڕووی ئومێدەوە جلرێ تەماشا کە
مەڵێ (صافی) زەمان ئاخربوو کەس ئیمدادی کەس ناکا

دەوایی دەردی دڵ (ناري) لە (تاهیربەگ) تەمنا کە
بڵێ ئیمڕۆ گوڵندامی بەتیرێ جەرگی پەی کردین

« چوار خشتەکی » (*)

وەرنە تەماشا دۆستو أحبان
ئەو بێ رەحمەي دیم لەموحبان
حەبەری دەردم چەندا طبیبان
دەرمانیان نەکرد زامي غەریبان

بولبول کە دائم نەشینو زارە
حەقیە کەغونچەی لەدەست ئەغیارە
ئەو گوڵ هەموو دەم هەر لەلای خارە
بۆ شەرم ناکا لە هەنەلیبان ؟

بۆیێ لەلای یار من هاوارم کرد
ڕازی دڵی خۆم پاك اظهارم کرد
دەردەکەی پەنهان عەرزی یارم کرد
چونکی وون نابێ دەرد لەطبیبان

(*) صافی ئەم هەڵبەستەی لەدیوانی حافظەوە کردووە بەکوردی وەلەخۆشیەوە خستوویەتە سەری و کردوویەتە چوار خشتەکي ٠

خوابە شادی بێ بەس بێ غەمگینی
بۆ دڵی موشتاق هەر تۆ موعینی
یارەب ئەو جارەش بیکەی بیبینی
چاوی موحیبان ڕوویی حەبیبان

قوربان با بەس بێ أوقاتی فصلت
لە ڕێگەی خودا بۆ کانی ئەصلت
ئەی شاهی خووبان لەخووانی وصلت
تا کەی هەر من بم لەبێ نصیبان

ئەی دڵ لەم شۆرە قەت نەبووی شەیدا
گەر مەیلت کردبا وەلایی بەغدا
(صافی)ش وەك حافظ کەی دەبوو ڕیسوا
ئەگەر گوێی دابا پەندی ئەدیبان

غونچەیی نەو بەهاری گوڵ دەرچوو لەدەستی باخەوان

بولبولی دەردەداری دڵ زاری گەیشتە ئاسمان

بایی خەزانە دەنگ ئەدا گوڵ کەبەزەردی ڕەنگ ئەدا

واوەلە سەر لەسەنگی ئەدا خونچە لەباغدا نەمان

ئەی دڵی بێ قەرارەکەم کەوتە هەوایی یارەکەم

سەبری لەکێوە چارەکەم زەحمەتە دەردی وا گران

دەوری فەلەك بەحیلە بوو فەصلی بەهاری بردو چوو

ڕەنگی خەزانی دامە ڕوو جوملە بەلایی خستە جان

دووریی یاری خونچە دەم خستیە سەر دڵم ئەلەم

وا ئەمسەفا لەدەوری خەم دەردی فیراق ئەدا نیشان

هەجرو فیراق دڵبەرم داویە لەسینە خەنجەرم

شەکوە بەلایی کێ بەرم ڕوو لەچلاکەم الامان

یادی وەفایی کێ بکەم مەیلی هەوایی کێ بکەم

چارە لەلایی کێ بکەم غەیری خودایی موستەعان

ئەی فەلەکا خەتام نیە کینەیی تۆ لەمن چیە

زولمی وا کەس نەکردیە دەرهەقی من لە إنس و جان

(عاقی) لەدەردی فیرقەتە چارەیی حالی زەحمەتە

زامی بەئێش و ئەزیەتە دڵ بەبرین و ئێش و ژان

« و »

حەبیبا دڵ گەلێ بێمارە بێ تۆ
لەبەر دووری لە ڕووح بێزارە بێ تۆ

فەرامۆشی نیە بەو خەڵقە ئێستێ
لەلای نەقشێکی ڕووی دیوارە بێ تۆ

هەموو دەم وا لە گۆشەی بێ کەسیدا
بە شین و زاری و هاوارە بێ تۆ

ئەگەر فەرمووی چلۆن ماوی ئەوبەستێ
لە ئەم سەگ مەرگیە بێ عارە بێ تۆ

شەوی هیجران لەبەختی دڵ درێژە
کە ڕۆژی تالیشی تارە بێ تۆ

کە شادی دوژمن و غەم دۆستە قوربان
جەفا یارو سەفا ئەغیارە بێ تۆ

غەمی خۆی بەس بوو (صافی) وائەمێستێ
دڵی غەمباریشی سەربارە بێ تۆ

لەم ڕۆژە لەعەشقی یار سەودایی سەرێکم بوو

ئەمما بەسەبەب ئەغیار بۆ جان خەتەرێکم بوو

سەرمەشقی خەت و خاڵی ویردی دڵ و دینی من

بۆ ئایینی شەب خێزی ذکری سەحەرێکم بوو

لطفاً چ دەبی جانا لیمە ڕۆ کەنەوازیم کەی

دوو تێکە لەباخی ڕووت حصەی ثمەرێکم بوو

نەقدی ڕووحەکەم بۆ نارد کالانی وەفاکەی بێ

توحفێکی جەفاکەی هات هەر لا زەرەرێکم بوو

ئەی کاش شەوی هیجران بوو بە صباح الخیر

چونکی کەلەڕۆژی ڕووی مەیلی نەزەرێکم بوو

لەو پەرچەمی شێواوی داوی دڵی داناوە

بەو غەمزەیی دوو چاوی کونکون جیگەرێکم بوو

گوڵزارە لەگوڵزاری بۆ خونچە گوڵی زاری

گوڵ کەوتە شەکەرباری وا گوڵ شەکەرێکم بوو

نوختەی دەمی موهومە ئەو حیکمەتە مەکتومە

ئەغیار لەوە مەحرومە بەس مەن خەبەرێکم بوو

ڕووی شەمسی شهودمو خاڵ نوختێکی سوەیدایە

لەم دوو ئەثەرە (صافی) نوری بصرێکم بوو

ئەو پەرچەمو ئەگریجە هەموو دوژمنی دینە
ئەو زولفو رووە ئافەتی سەر رووی زەمینە

عەشقت لەدڵم نابتە ئەك عارزە قوربان
وەك نورەیی شاهان کە لەسەر رووی نگینە

عالەم چ دەزانی کە ئەمن کوشتەیی کێمە
لەو تیری موژەت زاهیرە دائیم کە بەخوێنە

بێ عارە دڵم چەندی جەفای دەی حەقە ئەما
جێی رەحمە گوڵم چونکی رەقیب وا لەکەمینە

دڵ بوویتە کەباب بۆ مەزەی دیدەیی مەستت
قوربان لەوە مطومە کە لێوت نمەکینە

جانا وەرە وا غەرقەیی تۆفانی سوروشکم
بۆ نوحی وەفات نابی ئەجاتم بە سەفینە

(صافی) کەلەخاکی دەری تۆ دوورە بەقوربان
سەگ مەرگی نەبێ هێندە چلۆن قابلی ژینە

جۆیباری چاوەکانم ڕووی زەمینی گرتووە
بۆبە سەحرای سینەکەم سەبزەی غەمی شین کردووە

ئەی ڕەفیقان مەنعی ناڵینم مەکەن بێ ئیختیار
حاڵەتێکە موبتەلایە دڵ لەدەستم دەرچووە

ناصحا وەعزی سەبووری هامەدە بێ فایدەیە
من لە مکتب خانەیی غەم دەرسی عەشقم خوێندوە

خۆت ئەگەر بێی بەکوژی خۆشە لەلام ئەمما رەقیب
وا دەڵێ مەحبوبە قەتلی تۆی بەگوێی من کردووە

هیچ کەسێ نایێ بەهاوارم لەلای ئەو عالەمە
والەبەر ناڵەو فوغانی من قیامەت ڕابووە
دەنەبێ بۆ سەر نەخۆشانت ئەگەر بێی ئەی طبیب
دەردە دارانت لە خۆشی تۆ شفایان هاتووە
عومرەکەم صرفی وەفات بوو مەرحەبایێکم نەدی
وا دەزانم رووحەم مەیلت لەسەر مـن لاچووە
دوور لەبالای تۆ بینایيم کوێرە هەڵنابێ بەکەس
رۆژو شەو بێدارە چاوم وا مەزانە نوستووە

حاڵی (صافی) گەر دەپرسی وا لەدەس هیجرانی تۆ
ماتو مەبهووتە لەگۆشەی بێ کەسی دانیشتوە

ئەوا غەزوی غەمی بۆ غارەتی دڵ کردە یەلغارە (*)
وەکوو هەیهاوی عارەب سا عەشیرو عێلە هاوارە

مەڵێن دڵ بێ هاوارو ترسەنۆکە با بەتاڵان چێ
لەلای خۆشی عەگیدو خانەدانو یێکە سالارە

ئەما چبکا لەگەڵ بەختی ڕەشو ئەو چەرخی کەج ڕەفتار
کەسەر عەسکەر بەدائم بۆ سوپای غەم فیرقەتی یارە

هەزاران قۆشەنی غەم بێ بەبێ سەر عەسکەری یارم
دڵی دێوانە هەڵنایێ ئەگەر بیکەن بەسەد پارە

وەلێ بێچارەیە ئیمڕۆ حیمایەی لازمە بۆتان
ئەوەک عالەم بلێ عێلو عەشیرەت بوونە بێکارە

لەبەختی ئێمەدا ئێستێش بە عەیبو عارە وا یاران
خصوص لەم وەختە دا چونکی لەچەند جێوە برینداره

وەفای عالەم ئەما غیرەت خەلاس بوو (صافی) ئێستێکە
بە ناقە سووارە دڵ چبکا کەحەیشی غەم بەملیارە

(*) ئەو هەڵبەستە جێگای ئێرەیەو لەلاپەڕە (١٧)ش‌دا بەهەڵە چاپکراوە.

ئەی پرتەوی رەنگت بەمەسەل عەینی چرایە
وەی حەلقەیی زولفت شەبەهی دامی بەلایە

کردووتە نیشانەی سەری موژگانی خەدەنگت
بۆیێ دڵەکەم بێ کەسە لەم گۆشە خزایە

سەودا سەري تۆم مەمخەرە زیندانی جودایی
سندووق سەرت دەفعەیێ مەیلم کەوەلایە

بێ یارو دەلیل پا مەنێ رێی عەشقی یاران
چەند سەر لەسەر ئەم رێگە لەسێدارە درایە

پەرواي نیە اصلا لەقصەی زاهیدی خود بین
مەعلومە حەیای عاشقي بێچارە رژایە

گیراوی سەري زولفي تۆ تا مردنە قوربان
چۆن باوەرە حەیی تۆ کەلەم قەیدە رەهایە

خوێنم برژێ صورەتی ناوی تۆ دەکێشێ
تا نەمەکوژی نازانی کە (صافی) بە وەفایە

سیحری دڵی مارووتە کەشەیدابی عـوزارە
فیکری دڵی هارووتە کە ریسوایی دیارە

طعنی مەدە لەو هەسنیە لەو مەستیە زاهید
بۆ رەندیی من کافیە ئەو چاوە خـومارە

خۆی ماهە ومیاشاهە لەسەر تەختی جووانی
یا بەدری سەما قەدرە هەموو شەو دەوو چارە

شیرینە لەروو چینە کەخوونینە هەموو دەم
بەو لێو و دەم و پەرچەم و بەو پەنجە نگـارە

ئەم نوختەیە خاڵە کەلەسەر عەینی جەماله
ئازاری دڵی زاری مـنی کردە هـوزارە

ئەم پەرچەمە پڕ چینە هەموو عەسکەری چینە
بۆ غارەتی مـاچینە کە ئەم چینە سـووارە

(صافی) ئەمە شینی تووە بۆ غونچەیی لێوی
یا چەهچەهەیی بولبولە یا زاری هـــوزارە

بەشەبڕۆت کوژاوم دڵم پڕ زوخاوە   برینم دەروونم دووبارە کولاوە
بەو دوو چاوە دڵ کوژاوە   یار بە قەتڵم ئەمری داوە
لەدامێنی زولفت چ نوورێك عەیانە   لە ئاخیری شەودا سفیدەی بەیانە
ئەو بەیانە چەندە جوانە   کوژتمت بەو پەرچەمانە
کەدەورەی لەڕوودا بەدو زولفی خاوە   سەماهەوری داگرتو رۆژکەوتە ناوە
لە دوو لاوە لوولوو خاوە   مارە دەورەی گەنجی داوە
لەعەشقت دوچاوم هەمو دەم بەگریان   لەناوت هەناوم هەمو بوتە بوریان
دیدە گریان سینە بوریان   عاشقی تۆمە بە قوربان
سیومیل دای لەکولمەی لەگەڵ لێووزاری   بەسورو سپی خونچەیی ئەو بەهاری
لەو عوزاری گوڵ دەباری   چەند شیرینە لێو و زاری
لەچاوی خوماری بزاوت ئەو بەنازە
بەجارێ برین هەڵوەشان بونە تازە

دیدە بازە چەند بەنازە
بمکوژە گەردنت نازە

کەوا خانە وێرانە (صافی) لە دونیا
لەناوی گوڵی ڕووت بووە شێتو شەیدا

شێتو شەیدا کەوتە دونیا
رەحمی پێکە سالەرێی خوا

ئەی نیگارا

ئەی نیگارا بەسیە با دەرگەی وەفا بکرێتەوە
تابەکەی هەر دڵ لەزینددانی جەفا بکرێتەوە

سەبری ئەیوبم لە کوێ بوو عومری نوحم چۆن ئەبێ
پێنج و دوو رۆژێکی ماوە روح کە چوو نایێتەوە

ئەر لەرووی رەحمە وایێ یا بەعەزمی کوژتنم
ئەی موسوڵمانان رجا کەن تۆ خودا یار بێتەوە

پەردەیی روو هەڵگرە جانا وەفای تۆ سەبری من
وەك حەیایی عاشقان قەترێکە با نەتکێتەوە

دڵ لە قەیدی زولفەکەی هێندەی پەشێوی دیتووە
تا نەفەس ماوە مەفەرموو جاری تر ناسێتەوە

رۆژی هیجران تاریە یاخۆ شەوی بەختی منە
یا لەسەر رووی زولفی شێواوێتی دێ و دەخولێتەوە

(صافی) بەد میهری زەمان و قسەیی رۆژی وەفا
لێم مەپرسە تۆ خودا با زامی دڵ نەکولێتەوە

پەرێشانیم لەحەد دەرچوو رەفیقان چار هەر ئەو جارە
لەدەردی دووری ئـــەو شۆخە دڵی زارم بە ئازارە

ئەوا ئابووری غەم ئامادە بوو بۆ سەر دڵی مەحزون
ئومێدی عەیشو شادیم چوو فیراق یار قـوماندارە

ئەگەر خاکی هەموو عالەم بەسەر خۆم دابکەم هێشتا
لەچاوی بەختی بێ بەختم کەمە ئەی خوایە هاوارە

عیلاجی دەردی بێ دەرمانی من ناکرێ بەهیچ لوقمان
مەگەر شۆخی وەفادارم دەوا کا ئـــەو برینـــدارە

دوعای دەردم دەکەم هەردەم لەدەردی فیرقەتی جانان
بەڵێ چی دیم لەدەست نابێ گیانم سەختو بێ عارە

وەرە (صاف) بکە تەرکی هەوای دونیای هیچو پووچ
بە اخلاص روو لە بەغدا کە مـــەڵێ بەختم نیگونسارە

جەمعی عوشاقان مەکەن لۆمەم کەوەختی زاری یە
نەشتەری دووری حەبیبم وا لە جەرگم کاری یە

مەنی ئاهـ و ناڵەیی من بۆچی‌یە بێ ئیختیار

وا لەبەر زاری لە گۆشەی سینەکەم هاواری‌یە

یار بەدی بەیضای هەیە هات و تەلیسمی دڵی بەست

بەو هەموو اعجازە وا مەیلی لەجادوو کاری‌یە

مەزرەعەی دڵ تۆوی شادی قەت مەفەرموو شین دەکا

تا لەهەوری بەختی من دائم بێ ئەو غەمباری‌یە

وا حەیاتم بێ سەبەب قەیدی حەیاتی کردووم

شیوەنی رووحە عەزیزان قەیدی من یەکجاری‌یە

شەو بەبێ شەمعی روخت پڕ زوڵمەتە خانەی دڵم

رۆژ بەبێ رۆژی جەماڵی تۆ سیاهـ و تاری‌یە

نەقشی زاری لێوی ئاڵت نایەتە جەدوەلکشی

مانی چینیش وا تەحەیور ماوە لەو پەرگاری‌یە

چونکی موددێکە لەیاری باوەفا دوور کەوتووم

قوتی شیرینم دریغا وا لەزەهری ماری‌یە

(نزهەتا) ساد مەردی (صافی) هەر لەدوو لا دێ شفای (*)

یا بەوەصڵی رووی یارە، یا بەلوتفی باری‌یە

(*) صافی لێرەدا وەلامی (نزهەت)ی داوەتەوە کە بۆ یۆپێکی رەواندزی بوە

دەردی دووریم چەشتوە ژەهری فـراقم نۆشی‌یە
بۆیێکە خۆشیم نەخۆشی‌و نەخۆشیم خۆشی‌یـــە

ئاشی بەختم باوی غەم گەردوون دەگێڕێ بۆیە وا
مایەیی عومرم بەلاشەو وا پـەلاسم پۆشـی‌یە

ڕۆژ لەفیکری عارزی خۆراکی من خـوێنی دڵـە
شـــەو بە یادی زولفەکانی نوستنم بێـماری‌یـە

دڵ نەمامـە گەر بڵێ عەقڵم بۆ لای لەیلا دەچم
هەر بە مەجنونی دەگا پێی قورِ بەعەقڵ‌و هۆشیە

ئاسنی سـارد بوو لەپێش‌دا دڵ لەبێ یارو کەچی
گەرچی تێـتێکە لەکوورەی عەشقی دائم جۆشی‌یە

وا بەهار هات صوفی اصـلا ساجلی ناوی کەچی
بۆ ڕیا بەرمارەکەی دائـم بەشانو دۆشـــی‌یە

شادی لەگەڵ بەختی بەدو چەرخی کەچو دونیایی دوون
مەیکە (صـافی) نەفی‌وان نابی بەسەعی‌و کۆشی‌یە

دڵبەرا دڵ بێ قەرارە چاوەکانم گریە بارە
سینەکەم هەر داغدارە یاریەکەو غەم سەد هەزارە

مورغی دڵ بۆت کەوتە داوە عەقڵ و هۆشم پێ نەماوە
بۆیێ سەرتاپا سووتاوە دڵبەرا دڵ بێ قەرارە

دۆستان بۆم کەن دوعایە زامەکەی دڵ پڕ جەفایە
قەت خەیاڵ ناکەم شفایە دڵبەرا دڵ بێ قەرارە

جارێ نابڕەی لەحاڵم عاشقی نووری جەمالم
کەی دەبێ یارەب ویسالم؟ دڵبەرا دڵ بێ قەرارە

کەی دەبێ خۆت بێیە لامان؟ دڵبەری شۆخی خەرامان
تا بگا دەستم بە دامان دڵبەرا دڵ بێ قەرارە

(صافی) بۆت بوو شێت و شەیدا دڵ بەدەردو سەر بەسەودا
رەحمەکی پێ بکە لەڕێی خوا دڵبەرا دڵ بێ قەرارە

دڵبەرا دڵ بێ قەرارە چاوەکانم گریە بارە
سینەکەم هەر داغدارە یاریەکەو غەم سەد هەزارە

دووباره چەرخی کەچ رەفتار بە کینەی من هەڵستاوە
چ سووچی من نیە وا خووی بەدی هێشتا لەسەر ماوە

ئەسەللای عاشقان چۆن دێ لەدمورانی فەلەك هەیهات
کەئەم ئاشووبە ئێستێکەش لەبەینا صلحی نەکراوە

بیناییم کەم بووە یا رۆژی هیجران تاریە یاران
سیابی تالعی عوشاقە یا زولفی پەشێواوە

شەوی فیرقەت گەلێ توولا نیە خۆم ناخەوم ئەمما
کەچیکەم بەختی بەد هەڵناسێ دائم هەر لەخەو ماوە

وەکوو عارەب کەدەست و دامەنی ئێوەم عیلاجێ کەن
دڵی قەفەس میسالم وا لەکوورەی سینە سووتاوە

لەدەست ئابووری غەم ئێستێش ئەسیری دڵ بەمظلومی
وەلێ چبکا قومانداتی فیراقە ئەمری وا داوە

لەلایێکی جەفای یارو لەجایێکی بەلای ئەغیار
رەهایی زەحمەتە (صافی) چلەم لاوە چ لەو لاوە

شێفتەی نووری جـەماڵم ماهی تابانم وەرە

ئارەزووی شەهدی ویصالم جانی جانانم وەرە

ڕۆژی عیدە چاوەڕێتم بێ‌ی بەقوربانم بکەی

کوشتنیشت ڕەحمەتە سەد جار بەقوربانم وەرە

بێ دەوایی وەصلەکەت دەردم عیلاجی ناکرێ

دەردی بێ دەرمان هەتا کەی ؟ دەردو دەرمانم وەرە

من غەریبی تۆمە ئومێدم بەهیچ دەرگا نیە

چاوەڕێ‌ی احسانی تۆمە شای غەریبانم وەرە

وا دڵ و دینم لەڕێ‌ی عیشقی تۆ ئەوتا چارەکەم

خۆشی رووی تۆم کافیە بۆ نووری ئیمانم وەرە

بۆ هەواڵ پرسی نەخۆشی خۆت چیە گەر یەک دەمی

یا لەبەر خودا یا لەبەر ڕەغمی ڕەقیبانم وەرە

کەوتمە نێو حاڵی هیلاکەت وا لەدەردی دووری تۆ

مەمکوژە بەو دەردە سەد جار دەست و دامانم وەرە

ئاوری عیشقت وەهای سووتاندوە کۆگای دەروون

من غەریقی مەوجی خوێنم سینە بوریانم وەرە

(صافی) تا ڕۆژی قیامەت هەر دەناڵێنی و دەڵێ

تا نەفەس ماوە لە قەلبم یاری پەنهانم وەرە

عارزی یارم گرۆی حوسنی لە گوڵشەن بردەوە

بۆیە گوڵ خاری خەمی سەرتا بەپا دەرکردوە

گریەوو زاریم لەگەڵ بولبول قیامی ناکرێ

چونکە تا مردن دەناڵم مـن بەئێش و دەردەوە

قاصیدێ گەر بێ لەتۆ بێنێ سەلامو بێتە لام

زێری کەوشی ماچ دەکەم قوربان بەتۆزو گەردەوە

ئێشی زامم وا لەبەینی عالەما مـەعلوم بووە

گەه لەخوێنی چاوەکانو گەه لەرەنگی زەردەوە

سەر بەزانووی جەفا جانا لەهیجران تابەکەی

دەستەو ئەژنۆ دابنیشم بەو هەناسەی سەردەوە

دەردی من بەو چاوی بیمارت ئەگەر دەرمان نەکەی

چۆن بەئومێدی شفا بم لەو دڵـەی وەک بەردەوە

گەر بڵێن (صافی) لە عەشق لەیلەکەی کوێی جێگەیە

تۆ بڵێ مەجنون صفت رووی والەچۆڵو هـەردەوە

قەدی شەنگ و شۆخ ئەگەر بێ سەروی بوستانی تووە
باخی سێو و خۆخ ئەگەر بێ ئەو گوڵستانی تووە

زینەتی غیلمان و حۆری حوسنی تۆیە دڵبەرم
(جنة المأوی) ئەگەر بێ تاقی ئەیوانی تووە

وا کەمەولا وەصفی تۆی کردووە بەلەولا رووحەکەم
عالەم و ئادەم چ یارایی ثەنا خووانی تووە

ئاسمان حەسرەت لە بۆ ئەرزی دەکێشێ دائما
چونکی بورجی رۆژ و مەه چاکی گریبانی تووە

سیری (سبحان الذی اسری) نیشانەی شاهیتە
توورەیی خەتمی ریسالەت مۆری فەرمانی تووە

رازی (لی وقت مع الله) خاصی تۆیە ئەی حەبیب
عاصیان بۆیە ئومێدی حەشر و میزانی تووە

خاکی ژێری نەعلەکانت کوحلی (ما زاغ البصر)
تووتیای چەشمی بەسیرەت گەردی دامانی تووە

خەڵقی ئەرواحی هەموو عالەم نەتیجەی حەبی تۆن
ئەی هەموو ئەرواحی عالەم بی بەقوربانی تووە

(صافی) بێ سەرمایەیی تەقوا لەکونجی موفلیسی
چاوەنۆڕی گەنجی لوتفو نەقدی احسانی توو.

کەزولفی عارضی داگرتو ڕۆژی ڕوونی کرد ئاوە
عجب سیرێکە لەم کوفرە کەئیمانی لەنێو داوە

لەدمرگانەت ئەگەر دەستم کەوێ خاکی بەسەرما کەم
لەلای خۆم قیبلەکەم تاجی کەیانم وا لەسەر ناوە

لەرووبی رەحمەوە جارێ بنۆڕە حالی موشتاقان
کەنالەی وان بەسانی نەفخی سوورو حەشرە رووبداوە

لەهیجرانی گولم جانو دلم غارمت بوو ئەی یاران
لە جسمم گەر دەپرسن وەك موقەبا ئیسکەکەم ماوە

لەشەرقی شەوقی وەصلت رۆژی عومرم وا غروبی کرد
لەمەولا چۆن ئەبێ ژینم کەوا مەحشەر هەلستاوە

لەبەحری عەشقی اظهاری غەواصیم کردونەحسانی
هەزار غەواصی وەك من لەو عەمیقی گێژ داماوە

نیگار فەرمووی لەعەشقی خۆمە (صافی)م کوشتبوو ئەمما
موحەیر مام چ سەگێ مەرگێکە ئێستاکەش دەلێن ماوە

ئەتاوی ئاوری دووری هەمیشە سینە بوریانە

لەعەشقی چاوی مەخووری بەدائم دیدە گریانە

چ لێ بکەم نەقدەکەی رووحم نەبێتە صرفی رێی قاصد

خەبەر بێنێ بڵێ بۆ کوژتنت یار دێتە ئێرانە

بەیادی چاوەکانی بوو کەدڵ شەیدایی بۆ روودا

لەقەیدی زولفەکانی وا ئەسیری حەپس و زیندانە

شفایی زەخمەکەی دووریم بەغەیری یار بەکەس نایێ

چ بارای عەقلی ئەفلاتوون چ جێگەی فیکری لوقمانە

تەحەیور مام چلۆن رێگەی درا زولفی لەسەر عارض

نەجێگەی کافرە جەنەت خیلافی شەرع و قورئانە

لەسەر صەفحەی جەمالی یار بەخەتی زوانی نووسرابوو

لەرێی عەشقا موسوڵمان کافرە کافر موسوڵمانە

عەجائب خاتەمێکە لەعلی لێوی یارەکەم بۆیێ

لەدەرگانەی سولەیمان ئاسەفە، ئاسەف سولەیمانە

ئومێدی زۆر هەیە (صافی) نەجاتی بێ لەغەم چونکە

دەلیل مەولاو و ئەحمەد یاوەرو یار بازی گەیلانە

لەتاوی چاوەکەی مەستت دوو چاوم پڕ لەخووێناوە
حەنایی پەنجەکەی دەستت بەخووێنم ڕەنگی هێناوە

ئەوەی دەردی فیراق پێی کردووم ئەصلا بەیان نابێ
لەنێو ئیسلامەوە نەبووە لەلای کافر نەقەوماوە

هەتا مردن بنالێنم لەغەم تەسکینی دڵ نایە
لەسۆزی فیرقەتی جانان وەها مەفتونو شێواوە

دەوای وەصلی نەبێ أصلا شفای دەردی دڵم نابێ
لەرێگەی خوا عیلاجێکم بکەن تا ئۆو نەفەس ماوە

بڵێسەی ئاوری دووریت وەها جسمی منی سووتاند
بە دائم دووکەڵی ئاهم دەچێتە عەرشی ئەعلاوە

لەبەد بەختیمە بۆیە لەیلەکەم بێ مەیلە دەرحەق من
سەبەب طولی شەوی هیجرانە تالع هەر لەخەو ماوە

لە (صافی) گەر دەپرسن بۆچی وا پەژموردەیە ئێستێ
لەخزمەت یاری دوورە بۆیە وا غەم دەوری لێ داوە

لۆمەم مەکەن ئەی یاران ئەم عەشقە بەلایێکە
لەم حاڵەتە نازانن بۆ دڵ چ جەفایێکە !

گەە شادیو گەە شینە گەە خەندەوو ناڵینە
جوملەی رەنگو بۆیی دڵ هەر لەحظە هەوایێکە

گەە عاقڵو فەرزانە گەە والەو حەیرانە
ئایا دڵی دێوانە جێگەی لەچ لایێکە

کەوتووتە پەرێشانی طفڵی بوو کە نەیزانی
یاران چیە دەرمانی چارەی لەچ لایێکە

ئاخر بەدڵی شەیدا پێم گۆت کەئەتۆی ڕیسوا
لەم شۆرە کەتۆی ئەنها وا بۆ تۆ خەتایێکە

پەیغامی دڵم زانی گۆنی تۆ موسوڵمانی
لەم عەشقە کە نازانی تۆ بەحسی چ گایێکە

تۆ ناصحی نادانی بەو عەقڵە پەرێشانی
ئەو کوفرو موسوڵمانی گشتی لەهەوایێکە

ئەم سیرڕەیە پەنهانە تۆ عالەمی عیرفانە
تۆ خۆت مەکە دێوانە هەر قالو بەلایێکە

ئەو عالەمە ئەیرەنگە دەبینی کە چەند دەنگە
سەر پاکی جودا رەنگە لەو باوکەو دایێکە

هەر کەس کەلەهەر جێیە هەر یێکە بە ئەوعێیە
هەر سەر لە هەوایێکەو هەر سینە سەدایێکە

ویش قودرەتی عظمایە بۆ معرفة اللّٰەیە
نابینی لە ئەو دایە زانینی سەفایێکە

ئەوجا وەرە گەر یاری واز بێنە لە عەیاری
ئەرکی کە ریاکاری دونیا کە هەبایێکە

دونیا کە وەها خۆشە جێی عالەمی بێ هۆشە
ژەهرێکە تۆ مەینۆشە دەورانی فەنایێکە

هەر حیلەو و ئەفسوونە جێی عالەمی مادوونە
تۆ مەیگرە ئەم دوونە، تێک چوونی بەبایێکە

من چەندە کە نادانم یا عاقڵو چا زانم
غەیری ئەمە نازانم بە خودا کەخودایێکە

یا رەب تۆ بە ذاتی خۆت بەو سیرری صفاتی خۆت
لەو عەبدی عصاتی خۆت رەحمێکەو عەتایێکە

یارەب کە تۆ غەفاری ، لەو ئومـەتە موختاری
عەفوی کە گوناهکاریٚ لای تۆ پەرە کاپێکە
دڵ ئومەتی موختارە هـەر چەندە سیاکارە
عەفوی بکە غـەفارا شلیانی عەفاپێکە
ئەی سەروەرو سەردارم وەی خاتەمو موختارم
هـەر چەندیٚ خەتابارم ئەما توو وەفاپێکە
بۆ شـافیی خاصی تۆ لەو بەحرە غەواصی تـۆ
ئەو ئومەتی عـاصی تۆ چاوی لە رەجاپێکە
ئـەی شاهدی بەغدایی تـۆ مەلجەئو مـەئوایی
هەر دەم دڵی سەودایی محتاج بە دوعـاپێکە
ئوستادی و پیری تۆ هەم شاهو ئەمیری تـۆ
موددێکە فەقیری تۆ حاجەت بە سەخاپێکە
مەنوارە وەفایی مـن بنوارە جەفایی مـن
عالەم لەسەدایی من هـەردەم لەجەزاپێکە
ئەی شاهی لە هیرانی مأذونی لە گەیلانی
حەقا کە سـلیمانی دەردم تۆ دەواپێکە
ئەی جەددی وەفادارم ئەی سەروەری هوشیارم
بنوارنـە ئـازارم تەدبـیری چ راپێکە

ئەی (صافی)ی هیرانی ئەولادی عەلیو ئالی
چارەت لە پەرێشانی دەرگانەیی شــاهێکە

مـن کەوا مەحرومی یارم پادشاهیم بۆ چیە ؟
وا بەدمزەیی وی گرفتـارم زیانم بۆ چیە ؟

نیعمەتی دونیا بەمایە کەی حیسابە بۆ دلـم
بێ مەتاعی چاوەکەی سوودو زیانم بۆچیە ؟

نامەوێ باخی وەنەوشەو سونبولو رەیحانو گوڵ
خونچەیی لێوی نەبێ باخی گوڵانم بۆ چیە ؟

نامەوێ ئەسلا ژیانی خۆم بەبێ دوو لێوی یار
ئاوی حەیوانم نەبێ روحی رەوانم بۆچیە ؟

خاکی بەر دەرگانەکەی سەدباخی فیردەوسە لەلام
ئاستانەی ویم نەبێ قەسری جینانم بۆچیە ؟

گەر غولامیم پێ کەرەم کا پادشاهم کەی دەوێ ؟
جێم لەبەر دەرگانە بێ روتبەو نیشانم بۆ چیە ؟

چم لەجێی عیسایی مریەم (صافیا) بێ وەصڵی یار
روتبەیی ئەعلا مەقامو لامەکانم بۆ چیە ؟

یاران کوژراوی نازم صبرم لە دڵ نەماوە
عاشق بەچاوی بازم کەی رووی دەکا بەم لاوە

ئازاری دەردی دووری پەنهان نابێ لە سینەم
ناڵەو فوغانی مــن وا لە گوێی عالەم گەڕاوە

دوودی ئاهم بەدانم دەچێتە چەرخی گەردوون
بە ناری عەشقی جانان جەرگم وەها سووتاوە

تا حەشری خاك وەسەر کەم تەسکینی قەلبم نابێ
بای سەبا مەگەر بێنی خاك لە دەری بەغــداوە

گەرچی لە نەقصی خۆمــە بێ ئیلتیفاتە یارم
ئەما لەدەرگەی رەحمەت عاصی کەی دەر کراوە ؟

هەرچەند عەجزو مەرارەت هەوم دڵی لەهیجران
ئومێد وایە لەلای یار کە بەس بێ لەمـــەولاوە

(صافی) لەبەر دەرگانەت کەوتە سەر خاکی زیللەت
چاوەڕێی لوتفی تۆیــە جانا لەڕێی خــوداوە

سیحری دڵی مارووتە کەشەیدایی عوزارە

فیکری دڵی هارووتە لەریسوایی دیارە

تەعنەی مەدە بەو هەستیە لەو مەستیە زاهید

بۆ ڕەندیی من کافیە ئەو چاوە خومارە

خۆی ماهە وەیا شاهە لەسەر تەختی جەوانی

یا بەحری سەما قەدرە هەموو شەو دەوو چاوە

شیرینە لەروو چینە کە خووێنینە هەموو دەم

بەم لێـوو دەمەو پەرچەمەو بەو پەنجە نیگارە

ئەم نوختەیە خاڵە کەلەسەر عەبنی جەماڵە

ئازاری دڵی زاری منی کردە هەزارە

ئەو پەرچەمە پڕ چینە هەموو عەسکەری چینە

بۆ غارەتی ماچینە کە ئەم چینە سووارە

(صاف) ئەمە شینی تووە بۆ خونچەیی لێوی

یا چەهچەهەیی بولبولە یا زاری هوزارە

((ی))

خودا ڕەحمێ بەحاڵم یار ئەوا بردی بەدڵمانی
لەسەر هۆش و لەتەن تاقەت لەدڵ سەبر و شەکیبایی .

لەلایێ ئارەزووی وەصڵ و لەلایێ دڵشکستی یار
گوریس ناکا بەیەک لا چۆن ئەگا گەر بێ بەدولایی

نە لەو جێگای غەریبیم دێ تەسەلا و نە وەتەن ئارام
چ چارەی دیکە شک نابەم بەغەیری شێت و شەیدایی

کە هەرچییەکم بەسەرهات لەو وەفای دڵ بوو جەفای یار
لەناو ئەم هەردوو لاوە خوێنەکەم واچوو بەخۆڕایی

دەزانی بۆچی گۆشەی بێکەسیم گرتووە لەدووری یار
خەیاڵی ئەو ڕەفیقەی بوو دڵی ڕیسوا لەتەنهایی

ئەلا ئەی دۆستانم داستانی دڵ تەواو نابێ
مەگەر ڕۆژی جەزا بێتن لەخزمەت شاهی مەولایی

هەوای لەیلەکەی بێ مەیلەیە دڵ والەیە (صافی)
سیاخانەی دەروونە شۆڕشی مەجنونی سەحرایی

ئەی موتریبی حەریفان دەست کەن بە نەغمە خوانی
ئاوازی تۆبە بۆ دڵ وا دەزانم ئەکا غەمانی

بەزمت شفایە سادەی بۆم لێدە بەربەت و نەی
ئەو دەردی دڵ هەتا کەی چی ماوە عومری فانی

موتریب بە سازو نەی بێ ساقی بەجامی مەی بێ
تا عادزی مە نەی بێ روو کەینە شادمانی

رەنگەو هەوایی تۆیە دەنگ و سەدایی تۆیە
کەیف و سەفایی تۆیە بۆ عەیشی جاویدانی

با ساقی روو لە مەی کا بێ دەفعی ئەو غەمەی کا
جەمشیدی جام و کەی کا ؟ کێ دای ئەمانی مانی

بۆم لێدە چەنگ و عودە ، رەمزە لە یاوەدوودە
با کۆرە بێ حەسوودە ئەم سیرە با نەزانێ

ساقی لە دڵ حەزەر کە چارەم لەدەردی سەر کە
جارێکی یەک نەزەر کە بۆ (صافی)ی هەیرانی

ئەمان لۆمەم مەکەن یاران منی کوژت هیجری لەیلایێ
لەبەر ئەشکی دوو چاوانم رژاوە نووری بینایی

ئەوا جەیشی ئیراق خوێنی رژاندووم دەرچە و لەم ناوە
دەخیل شاهی ویسالێ تۆ مەیڵە خوێنم چی بەخۆرایی

لەلای خۆم احترازم گرت لەناری دووریی جانان
لەناکاو شوعلەوەر بوو دڵ سووتا پەروانە ئاسایی

لەبەینی ئێمە شەرت وابوو جودایی یەکتر نەکەین هەرگیز
وەفای عەهدت نەبوو قوربان بەجێت هێشتم بەتەنهایی

بەئومێد دانەیی خاڵی لەبی جانانە مشغول بووم
کەنەمزانی لەناکاو هاتە ئەستۆم دامی ڕسوایی

غەریبو ناتەوانێکم ئەوا هاتوومە دەرگانەت
بەسەهلی نارەوا قوربان ئەگەر خۆت نەی نەهانایی

ئەگەر (صافی) مەرامت هاتنەوەی یارە بڵێ دائیم
مەدەد یا مستەفای شاهی دەخیل یا شاهی بەغدایێ

جانا بەسە بێ مەیلی دەمێ رووی وەفا بێ
تا چەندە دڵی زار بە ئازارو جەفا بێ ؟
نابێ خەیاڵی تووە غـەم بۆیێ لە دڵ دا
غارەت گرە بۆ عەقلی منی خانە خـەرابێ
هەرچی لەتەرەف تۆوە بەسەرما بێ بەقوربان
پێم خۆشە بەلا بێ لەدڵا گەرچی بەلا بێ
خاڵی نیـە ئەسلا لە تەجەللایی جـەماڵت
هەرچی لە سەراتا بە سەما جیلوە نوما بێ
شەئنی تووە بۆ جیلوەیی مەعنای هەموو عالەم
لاهووتی‌و ناسووتی‌یە گەرچی لە حیسـابێ
خاڵی لە حیسابەت نیـە بـۆ عاشقی مەهجوور
خۆی دێنەوە هەر چەندە خەتا بی بەخەتا بێ
ئیسباتی وجوودی تووە ئەرواحی فەریقەین
تەصدیقی (ألست) چ (نعم) بێ چ (بلی) بێ
جوزئێکی سیفاتە دوو جیهان ئەوەل‌و ئاخر
سیررێکە لە ذاتە چ خەفا بێ چ جـەلا بێ
(صافی) بە ئومێدی تووە گەرچی لە حیسابت
رووی مـەعزەرەتی زەردە بفەرموو لە چ لا بێ

دڵم پەژموردەیە ئێستێ دەخیل موتریب سەدایێ بێ
لەدەست هیجرانی یارم نیو نەفەس ماوە وەفایێ بێ

لەباتی شادیو خۆشی گەڵێ بێمارو خەمناکم
مەگەر بەم لاوکو حەیرانو نیوە شەو بۆم شفایێ بێ

غەمی هیجرانی تاکەی بێ سەدای نەی موتریبا سادەی
بەیاتو شۆرو ماهوریو قەزازو دەستگابێ بێ

بەبێ ئاوازی تۆ ئەسلا نیە چارەی دڵی شەیدا
دەخیل دەنگی سەبا راستو حیجازو چارگابێ بێ

لەپاش مردن وەصیەت بێ لەجێی یاسینو تەلقینم
سەدای دیوانو عورفاو دەنگی کوردانیش لەدوایێ بێ

بەدەستی ئەو حەبیبە گەر ئەمن مردم شەهیدێکم
گەواهیم خوونە فەردا تاعەقە کەس ئیدعایێ بێ

رجا کەن تۆ خودا یەك دەم کە یار بێتە سەرینی من
بڵێ کوژتەی منە (صافی) ئەگەر چی بێ خەتایێ بێ

سەبەب چی بە ئەی دڵی دێوانە دووبارە پەشێواوی
لەعەقڵ و فەهمو دەرچووی لەعەیب و عارە واماوی
مەگەر مەحکومی یاری یالەبەر ئیمدامێ ترساوی
وەکو کوشتەی قەساب ئەی دڵ چیە واغرقی خوێناوی
لەگۆشەی بێ کەسی دائم لەغەمدا مات و داماوی

لە موڵکی حسن و ئیقلیمی مەلاحەت تاکە ئەم شۆخە
عەجائب شاهو عارز ماهو تینەت پاکە ئەم شۆخە
دڵا سەد کوشتەی وەك تۆی لەژێر پێی خاکە ئەم شۆخە
ئەگەر فەرمووی لەقەتلی عاشقان بێ باکە ئەم شۆخە
هەزاری کوژتووە وەك تۆ قەدی لاو لاوی و لاوی

بەحەلقەی زولفەکەی یارم عەجائب داوی داناوە
بەدانەی خاڵەکەی سەر ڕووی فریبی عالەمی داوە
لەوەحشەت بوو کەنەیری دڵ بەتێویا هات و تێ ماوە
چ صەیادێکە سەد وەحشی لەچینی پرچی پێچاوە
خەلاصی تۆ نیە ئەی دڵ لەداوی زولفی باداوی
لەسەر صەفحەی شەهیدانە لەسایەی عەشقی تۆ ناوم
بکە ڕەحمێ بەمن قوربان بەغەمزەی تۆیە کوژراوم

لە ڕووبی دۆستی جارێ بنۆڕە ئەشکی خووێناوم
ئەگەر فەرزاً عـەدو بێتن ببینی چارەبی چـاوم
ئەبۆ من خووێن دەبارێنی لەسەر دوو چاوەبی چاوی
دڵا بۆچی دەوام ناکەی لەعەشقا هەرچی تووشت بوو
گوتی چبکەم کەشێواوم بەسیحری چـاوەکەی جادوو
لەپیری عەشقەوە پرسیم ئەویش دووبارە وای فەرموو
دڵا دێوانەبی خۆتە کەیار بێ مەیلە دەرهـــەق توو
وەئیللا ئەو لەسەر ئەو عەهدە ماوە تۆ ئەگەر ماوی
لە تەصویری برۆی با جەدوەلی نەقاشی چین دەرچی
لەتەرزی قامەتی بەرزی قەدی شمشادو عەر عەرچی
لەوەسفی ئەو خەتو خاڵی تەواو بو عمرەکەم گەرچی
لەتەعریفی بڵێم چی با قەلەم دەرچی بڵێم هەرچی
تەواو نابی بەچی ئەوسافی پێچی پەرچەی خاوی
لەدەردی بێ دەوا بوویمە غەریبو شوهرەبی شاران
دوعامان بۆ بکەن ئێوەو خودا زومرەی وەفاداران
لەراستم گوێ مەدەن بەقسەی رەقیبو قەولی بەدکاران
مەڵێن (صافی) کەئێستێکە لەیادی یار نیـە یاران
لە دڵدا فیکری دڵدارو لەناوی ذکرە کا ناوی

شادیی قەلبی حەزینم نووری چاوانم ئەتۆی
مەرهەمی زامو برینم دەردو دەرمانم ئەتۆی

وا لە تاریکی فیراقت ڕێگەکەم وون کردووە
شەمعی بەزمی جانو دڵ ماهی دەرەخشانم ئەتۆی

گەر بەدەستی خۆتەوە قەتلم بکەی مەمنونی تۆم
سەد ئەوەندە مونتەحەقم قاتلی جانم ئەتۆی

وا لەبەر بێ هەمدەمی خۆم خستە گۆشەی بێ کەسی
دۆستی یاری بێ کەسانو دڵ غەریبانم ئەتۆی

سجدە گاهی میهرەبانە خاکی بەر دەرگانەکەت
پادشاهی دڵبەرانو شاهی خووبانم ئەتۆی
دەربەدەر خووێنین جیگەر ئاوارەیی یارو دیار
دەردمەندو خەستە دڵ مەعلومە لوقمانم ئەتۆی
وا لەناو زوڵمی فیراقت بێ هەوالو بێ مەکان
هاتە بەر دەرگای عەدالەت شاهو سلطانم ئەتۆی
بەختی بەد نەیهێشت لەعەهدی تۆ بەکامی دڵ بکەم
جانی من صاحب وەفاو عەهدو پەیمانم ئەتۆی

(صافیا) ما عاشق‌و دێوانه‌و حه‌یرانی تۆم
ڕێی موسوڵمانی چ‌ڵێ بکەم نوری ئیمانم ئه‌تۆی

عه‌زیزێکم هه‌یه ئیسم‌و به جیسما یوسفی ثانی
هه‌زاری وه‌ك زوله‌یخا حه‌پسی تێو چاهی زه‌نه‌خدانی
له‌سه‌د فرسه‌نگه‌وه بۆ چاوی نابینا ضیا به‌خشه
هه‌زارانی وه‌کو (یه‌عقوب) له‌بۆنی عه‌تری زولفانی
له‌تێو خاکی عه‌جه‌م تاکو عه‌ره‌ب سه‌ر حه‌ددی ڕۆم‌و کورد
شه‌هی وا نابێ ئه‌سلاً صاحیبی مۆری سوله‌یمانی
به ئینساف گه‌ر ته‌ماشا که‌ن سه‌راپا هه‌ر بی لێ نابێ
جه‌مالی یاری من بوو ئه‌هلی دڵ گه‌نجێکی پەنهانی
له‌بۆ فه‌رمانی یارم هه‌رچی گه‌ردن که‌چ نه‌بێ یاران
له‌ژێر پێی جه‌هله‌وه سه‌ر داده‌نێ وه‌ك شێخی سه‌نعانی
مه‌نانی سالیکان‌و ره‌ه نماو که‌عبه‌یی عوشاق
ده‌رێبازی خودا کانی وه‌فا سوڵتانی گه‌یلانی
ئه‌گه‌ر سوڵتانی دونیا بێ گه‌دای ده‌رگانه‌که‌ی تۆیه
به‌نازی خۆت نیازی پێ که‌ره‌م که‌ی (صافی) هیرانی

پینج خشته کی

نیگارا رووی رەحێ گەر لەسەر ئەو عەهدو پەیمانی
دڵی بێچارەکەم مەعلول تۆیە چی لە لوقمانی
وەرە بەشق خودا یا بێکوژە یا بیکە دەرمانی
فیدات بێ ئەو روحی شیرین هەتاکەی دڵ پەرێشانی
بەلابێ وات بەسەر هێنام چ کەس دەرمانی نازانی

لەعەهدی بێ وەفایی بوو وەها مەنفووری تۆیە دڵ
لەرەحمی پڕ جەفایی بوو کەوا مەهجوری تۆیە دڵ
خودا هەڵناگرێ جاما پەشێوی دووری تۆیە دڵ
زەمانێکە لەگۆشەی بێ کەسی رەنجووری تۆیە دڵ
حەبیبم کەعبە کەچ نابێ ئەگەر خۆت بێ بە سەردانی

لە نەقشی عارزت حەیرانە دائم مانی یی چینی
لەسەر روو پەردە بەس لادە هەموو شەخسێ کەنەت بینی
لەدڵ حەیرو لەنەن تاقەت لەسەریا عەقڵ نامێنی
کەسێ بەم عەسرە نەیدیوە بەشەر وەک تۆ بەشیرینی
تەحەیور ما لەنەصویرت ئەگەر نەقاش ئەگەر مانی

له فەریادم وەرە ئەی گیانی شیرین ڕۆژت ئەمڕۆیە
دڵم مەشکێنە بەستەی زولف و خەستەی پەرچەمی تۆیە
لە تفلی عەبدی تۆم ئێستێش لەبۆ تۆم شین و ڕۆڕۆیە

لەمنداڵیەوە ئەوقی بەندەگی تۆم هەر لەئەستۆیە
وەکوو قومری دەناڵێنم عەزیزان دڵبەرم کانێ ؟

لە قەلبم تا ڕەمەق ماوە وەرە ئەی جانی شیرینم
ئەرەحوم کە بەسەرما رابرە تێ فکرە ناڵینم
لە نەزعا فائدەی نادا دوعای تەسکین و ئامینم

وەرە سەر چاوەیی چاوم بنۆڕە سەیلی خووێنینم
قیلی ناکرێ ئەصلا لەحەوزو جۆگەوو کانێ

لە دەردی دووریی یاران ئەما ئاراەو تەسکینم
وەرن ساتێ لەرێگەی خوا بپرسن گریەوو شینم
ئەجاتیم دەن لەئەم دەردە بەمردن یانەخۆ ژینم

بڵێنە شۆخەکەم ناکەی لەدووری هەر بناڵێنم
چیە جارێ وەکوو عارەب کەدەستم گاتە دامانی

لەێو تابووری خەم وا هات لەنەعلیمانی مەشقی تۆ
چ ترسی قەیدو زنجیرە لەبەندۆ دایە تەوقی تـــۆ
بەموژدەی وەسلی یاتۆسیت حەیا واچوو لەشەوقی تۆ
هەنا ئێستێکە مەشهور بوو بە بەد نامی لەعەشقی تۆ
چ باکی لۆمەیی غـەیرە لەمەولا (صافی) هیرانی

پینج خشتەکی «صافی» لەسەر هۆنراوەی «عەونی»ی کۆیی

هوزاری خونچە زارێکم کە رووبی تەو بەهارێتی
نزاری لالە زارێکم کە دڵ وا داغ داخـدارێتی
فیدایی لێوو زارێکم نتودی جان نیثارێتی
خوماری چاو خومارێکم هـەزاران وا خومارێتی
ئەسیری زولفی یارێکم هەموو عـالەم شـکارێتی
بە تەوق و کۆتی کاکۆلی لەپای خستووەو ئاساندم
وەکوو نێچیری صەیادان لەخوونی خۆی گەوزاندم
گریشمەی گۆشەیی چاوی بوو نیمرۆ ذهنی شێواندم
وەکوو لەیلا بەصەد نازو نەزاکەت عەقلی لێ ساندم
دڵم دائم وەکوو مەجنون لەعەشقا بێ قـەرارێتی

لەهەر ڕەمزێکی سەد نازو نەزاکەت دایە ئەم شۆخە
لەهەر غەمزێکی سەد فیتنەو هیلاکەت دایە ئەم شۆخە
هەزاران تاجی شاهی والەژێری پایە ئەم شۆخە

لەئیقلیمی مەلاحەت چونکی بێ هەمتایە ئەم شۆخە
دەبینم چەند شەهەنشا وا موتیعی رەهگو زارێتی

ئومێدم نالە ژین وقتێ قیامی قامەتی لاوی
کەوەستاون لەبۆ قەتلم پیادەی پەرچەمی خاوی
چ چارەی تیرە بارانە لەپەنجەو دەستی خوێناوی

دەزانم دەمکوژێ چاوو تەنافی زولفی داو داوی
برۆی قەوس‌و موژەی پەیکانی ئەوشاقی هەزارێتی

مەتاعی جان لەڕێی عەشقی بەتالانو خەسارەت چوو
هەموو عومرم لەهیجرانی بەسەد عیجزو مەرارەت چوو
گەدایی دڵ بەمەزلوومی لەژێر تەختی ئەزارەت چوو

بەغەمزەی چاوەکەی عەقڵ‌و دڵ‌و دینم بەغارەت چوو
خودا چی بوو کەوا ئیمڕۆ هەموو کەس ئنتظارێتی

دڵی بولبول لەبۆ خونچەی دەمی هەر ناخو ئۆخێتی
کە زاغی خاڵەکەی دائم لە باخی سێو خۆخێتی
لەڕوو گوڵی بەرچەمی سونبول دوو نێرگس واڵەڕۆخێتی

گوڵی روخسارە خونچەی لێوە عەر عەر قەدی شۆخێتی
گەهێ بولبول گەهێ قومری گەهێ دڵ وا هوزارێتی

عەجایب ئەو بەهارێکە کە گوڵشەن چەزری هەڵداوە
لەلایێ سونبول و نەسرین لەلایێ نێرگسی سەماوە
بە ناڵەی بولبولان (صافی) مەگەر چ بووە چ قەوماوە ؟

شکۆفەی خونچەیی لێوی لە باخا وا دەمی داوە
وەیا بۆی عەترە (عەونی) خەندەیێکی لێوو زارێتی

فیدات بێ رووحی شیرینم هەتا کەی دڵ پەرێشانی
بەلاێ وات بەسەر هێنام چکەس دەرمانی نازانی

زەمانێکە لەگۆشەی بێ کەسی رەنجووری تۆیە دڵ
حەبیبم کەعبە کەچ نابێ ئەگەر خۆت بێیە سەردانی

کەسێ لەم عەصرە نەیدیوە بەشەر وەك تۆ بەشیرینی
نەحەبوو ما لەتەصویرت ئەگەر نەقاش ئەگەر مانی

لە مندالیوە تەوقی بەندەگی تۆم هەر لەئەستۆیە
وەکوو قومری دەنالێنم عەزیزان دڵبەرم کانی

ومرە سەر چاوەیی چاوم بنۆڕە سەیلی خووێنینم
قیاسی ناکرێ أصلا لەحەوزو جۆگەوو کانی

بلێنە شۆخەکەم تاکەی لەدووری هەر بنالێنم
وەکوو عارەب چیە جارێ کەدەستم گاتە دامانی

هەتا ئێستاکە مەشهور بوو بە بەدناوی لەعەشقی تۆ
چباکی لۆمەیی غەیرە لەمەولا (صاف) هیرانی

وەکوو کوشتەی قەساب ئەی دڵ چیە واغەرقی خوێناوی ؟
لە گۆشەی بێ کەسی دائم لەغــەمدا ماتو داماوی ؟

ئەگەر فەرمووی لەقەتلی عاشقان بێ باکە ئەم شۆخە
هەزاری کوژتووە وەك تۆ قەدی لاو لاوی و لاوی

لەتەعریفی بڵێم چی با قەڵەم دەرچی بڵێم هەرچی
تەواو نابێ بەچی ئەوساف پێچی پەرچەمی خاوی

چ صەیادێکە سەد وەحشی لەچینی پرچی پێچــاوە
نەجاتی تۆ نیە ئــەی دڵ لەداوی زولفی باداوی

ئەگەر فەرزاً عەدو بێتن ببینێ چاوەکی چــاوم
لەبۆ من خوێن دەبارێنێ لەسەر دوو چاوەکی چاوی

دڵا دێوانەیی خۆتە کەیار بێ مــــەیلە تێستێکە
دەنا ئەو هەر لەسەر ئەو عەهدە ماوە تۆ ئەگەر ماوی

مــــەڵێن (صافی) کە ئێستێکە لەیادی یار نیە یاران
لەدڵدا فیکری دڵدارەو هــەمیشە ذکرە کا ناوی

« ئـانی »

بەشێ لەهەڵبەستەکانی بەهەشتی (ئانی) کەناوی (کاك عبدالله)
وەباوکی بووێژی خوا لێ خۆشبوو (صافی) هیرانییە :ــ

دەخیل ساقی وەرە وەعدەی وەفاتم
بدێ جامێ بە قـوربانی وەفـاتم

لەبەر جەوری رەقیبو دەردي دووري
هەمیشە چاوەرێ‌ي مەرگە حەیاتم

هەزار دەفعە شەوو رۆژ گەر دەرم کەی
غـولام و بەندەیی تۆم خاکي پاتم

لە عەشقي چاوەکانی مـەستی لەیلێ
وەکوو مەجنوونی شەیدایی وولاتم

گوتم (ئانی) هەڵێ بۆ خۆت هەراکە
گوتی چـارەم نەبوو هەرچەند هەلاتم

دڵیشم چوو گوڵیشم چوو کەیاری گوڵعوزارم چوو
ئەما ژینم لەگەڵ خۆشــی بەتاراجی نیگارم چوو

بەهارا ئەسڵی گوڵ دایێ سەدای بولبول لەهەر لایێ
گرینم سەمتوور ئاسایی کەخونچەی لالە زارم چــوو

ئەگەر ئیقلیمی هەفت کیشوەر هەموو گەنجو دوڕو گەوهەر
بەچیم نایێتە پێش مەزەر کە دوری شاهـوارم چــوو

چ پاشایی چ دەروێشی غەمی عەشقت ئەگەر نۆشـی
هەمیشە مەستو مەدهۆشی کە دۆستی غەمگوسارم چوو

زەعیفــو زەردی پاییزم لەزستان یار گوتی زیزم
لەتەن بێمارو دڵڕیزم کەهلوین هات بەهارم چوو

بەداغی دەردی هیجرانی لەزەبری تیری موژگانی
وەهای کردوومە بریانی بەتەن رووحی رەوانم چوو

گوتم (ثانی) ئەوا ئیمڕۆ لەسەر چی وا پەرێشانی
گوتی هات گاورستانی ئەمیریان کردو یارم چوو

ئەمان مردم عیلاجم کەن لەحەسرەت رووی لەیلایێ
میسالی شێخی سەنعانی لە ئایینی مەسیحایێ

ئەمانی دڵ لەدەس رۆی عەبەس چوو دین و ئیمانم
کە گۆڕا قیبلەکەم دڵ چوو لەکەعبە بۆ کلیسایێ

بە جامی عیشق سەرمەستم بەزوانی ماری دڵ گەزتم
بەدوو زیننای یا بەسنم کەتوومە داری تەرسایێ

ئیلاهی حورمەت و نازی تەریقی پیری گەیلانی
بەوەصڵی دڵبەرم شاد کەی لەدونیاو لەعوقبایێ

وەکوو مەجنونی مەجنونم میسالی فەرهادی بێستوونم
دەڵێی وەرقایی دڵ خوونم بەتیری عەشقی گوڵشایێ

خەلیفانی وەفادارو مریدی موخلیس و خالیس
بەجارێ بۆم دەخانەت کەن لەخزمەت شاهی بەغدایێ

گوتم (ثانی) تەمەننا کە لەدەرگەی (قاضی الحاجات)
کەیارو یاوەرم بێ لوتفی شای یەسرب و بەطحایێ

« صفوەت »

بەشێ لەهەڵبەستەکانی زانای مەزن حاجی کاك مەلا حەلی کەناوبانگی (مەلا کاکە)و نازناویشی (صفوەت)و کوڕی هەرە گەورەی صاقی و پۆست نوشینی شووڕێنی باوکی‌یەتی ·

عەبیدانەت مەنەم کەمتەر توپی هەم سەیدو سەروەر
گەداوار هاتووم بەردەر مەدەد یا ساکن البغداد

توپی هەم پیرو هەم رابەر توپی هەمرازو هەم مەزەر
توپی هەم بازو هەم دلبەر مەدەد یاساکن البغداد

غەریقی بەحری عشقی تۆم لەتەعلیماتی مەشقی تۆم
بەدائم من لە شەوقی تۆم مەدەد یاساکن البغداد

فەقیری ئاستانەی تۆم لە دووری ئاشیانەی تۆم
بە ئومێدی نیشانەی تۆم مەدەد یاساکن البغداد

کەمن پەروانەیی تۆمە سەراپا سووختەیی تۆمە
حەریقی ناری رووی تۆمە مەدەد یاساکن البغداد

غولامو بەندەیی تۆمە هەموودەم چاوەڕێی تۆمە
نەزەرکە د فەیی بۆمە مەدەد یاساکن البغداد

غەریبو باوەفایەم من عەلیلو پڕ جەفایەم من

بە ئومێدی شفایەم من مەدەد یا ساکن البغداد

لەدووریت زامدارم من لەفیرقەت غەمگوسارم من

لە دەورەی گوڵ هوزارەم من مەدەد یا ساکن البغداد

سەری عەقڵم لەدەستم چوو کەماڵو هۆشو عیلمم چوو

ئومێدی وەصلی یارم چوو مەدەد یا ساکن البغداد

دڵو دینم بەغارەت چوو کەدونیاوو قیامەت چوو

خودایە جان لەحەسرەت چوو مەدەد یا ساکن البغداد

زەلیلو عاشقم قوربان نەماوە دانشو عیرفان

نەزەرکە ئەی شەهی گەیلان مەدەد یا ساکن البغداد

دەخیل ئەی (صافی)ی هیران دەگەڵ جەمعیەتی پیران

بچین بۆ خزمەت ئەو سوڵتان مەدەد یا ساکن البغداد

ئەتو جیسمم کە بێمارە روحو گیانم کە بێزارە

بەبێ تەسلیم نیە چارە مەدەد یا ساکن البغداد

کە (صفوەت) زۆر بە ئازارە لە دونیادا گوناهبارە

هەمیشە ئارەزووی یارە مەدەد یا ساکن البغداد

پینج خشتەکی صفوەت لەسەر هۆنراوەی صافی

دەخیلەك من ئەوا مردم وەکوو مەجنون لەڕسوایی
لەفیرقەت لەیلەکەم وا کەوتووم بێ جێو و مەئوایی
دەسا چبکەم وەکوو ساحر دەکەم حیلەو سودایی
خودا رەحمێ بەحاڵم یار ئەوا بردی بەدڵ مایی
لەسەر هۆش و لەتەن تاقەت و لەدڵ سەبرو شەکیبایی

ئەگەر زولفی بەدەستم وادەکەم لەملم وەکوو زیننار
میسالی شێخی سەنعانی لە عیشقی قامەتی دڵدار
مەڵێن بێ هۆش و بێ عەقڵە بەتەعنە ئەی گەلی ئەغیار
لە لایێ ئارەزووی وەصڵ و لەلایێ دڵشکستی یار
گوریس ناگا بەیەك لا چۆن ئەگا گەر بێ بەدوو لایی

هەموو شەو ناخەوم تا ڕۆژ بەئومێد وەصلی وا فەوتام
ئەما چبکەم کەجارێکی نەهات ساقی بە بادەو جام
صبایی تالیعە وا سەر نیگوونە عاشقی بەدنام
ئەلەو جێگەی غەریبیم دێ تەمەللا نێ وەتەن ئارام
چ چارەی دیکە شك نابەم بەغەیری شێت و شەیدایی

کە چەند ساڵە لەبۆ تەحسیلی عیلمو شەرعەکەم ڕەفتار
خولاسە عومری عوسیانو غەمم نەبووە نەتیجەی کار
کەوابێ من دەکەم تەوبەی نەسووحی خوا ئەتۆی غەفار

کەهەر چی بەکم بەسەر هات لەو وەفای دڵ بوو جەفایی یار
لەبەینی هەردوو لادا خوێنەکەم وا چوو بە خۆڕایی

دڵی زارم لەدەرسی عیشقدا پیرەو جەوان نابێ
کەحەیسی حەلقەیی زولفی تووە بۆ من زیان نابێ
ئەگەر تەعریفو تەوصیفی لەبۆت کەم بۆم عەیان نابێ

ئەلا ئەی دۆستانم داستانی دڵ بەیان نابێ
مەگەر ڕۆژی جەزا بێتن لەخزمەت شاهی مەولایی

تامل کەن لەدەوری ئەو زەمانە ئەی ئەنیسو یار
کەئەلمۆدە بەسەر بەستی دەسووڕێ تووچوو ئازار
کەوابێ هەرکەسێ عەقلی هەبێ بۆخۆی ببێ هوشیار

دەزانی بۆیێ گۆشەی بێ کەسیم گرتووە لەدووری یار
خەیاڵی ئەو ڕەفیقە بۆ دڵی ڕیسوا لەتەنهایی

موسوڵمانان رجامان بۆ بکەن یارمان ببێ وافی
کە(صفوة) دڵ بەئازارە لەبۆ وەصلی ئەوصافی
ئەگەر وەسلی بیو نەی بێ تیایی یەك نەزەر کافی

هەوایی لەیلەکەی بێ مەیلەیە دڵ وانەیە (صافی)
سیاخانەی دەزوونە شۆڕشی مەجنونی سەحرایی

حەبیبم چوو رووحیشم چوو کە سەرووی جۆیبارم چوو
ئەما شەوقم لەگەڵ شادی بەتالآن چوو نیگارم چوو

بەهار بێ وەختێ گوڵ دابێ نەوای بولبول لەهەر لا بێ
سوو تانم قەقنەس ئاسا بێ کەخونچەی نەوبەهارم چوو

ئەگەر هەفت ئیقلیمی دونیا پڕی دوڕ بێ وەکوو دەریا
بەچیم نایێتە پێش گۆیا کە یاری گوڵعوزارم چوو

نەخۆشی فەسڵی پایزم لە هـاوین یاو گوتی زیزم
بەجان مەحزونو دڵڕیزم کەخونچەی لالەزارم چوو

هەمیشە زارو مەفتوونم لەفیرقەت لەیلێ مەجنوونم
لەدڵدا غەرقەیی خوونم کەدووری شاهوارم چوو

گوتی (صفوة) کەوا ئێستا سەبەب چی دڵ برینداره
گوتی هات تۆپو تەیارە بەتێخـیری کەیارم چـوو

چی بڵێیمو چی بەیان کەم کەس بەدەردی من نەزانی
سیری حاڵ بۆ کێ عەیان کەم کەس بەدەردی من نەزانی

من نزانم سیرو حاڵان ئاه لەدەستی چاو غەزالان
ئەز دەناڵم ماه و ساڵان کەس بەدەردی من نەزانی

ماه و ساڵان من دەناڵم عاشق نووری جەماڵم
دڵ بەزامو پڕ خەیاڵم کەس بەدەردی من نەزانی

دڵ بەزامو پڕ زەعیفم رەنگ زەردو وەك خەریفم
عاشق بەژنی لەتیفم کەس بەدەردی من نەزانی

جەرگ و دڵ بووینە کەبابە یار لەسینەی دام قولابە
قەلبو جیسمم پڕ عەزابە کەس بەدەردی من نەزانی

لەو زەمانە زۆر زەلیلم دائما زەعیفو عەلیلم
انتظاری رووی خەلیلم کەس بەدەردی من نەزانی

یارو دۆستان ئەز جودامە عاشقی نووری خودامە
دڵبەرا وەسڵم مەرامە کەس بەدەردی من نەزانی

عاشقی بەدری مونیرم چارەنۆری لوتفی پیرم
(صفوەتا) من وەك سەفیرم کەس بەدەردی من نەزانی

« سۆزی »

بەشی هەڵبەستەکانی کاك عبدالقادر غەونە کەناز ناوی (سۆزی) کوڕی پێنجەمینی بەهەشتی (صاف)ە.

(شیوەن بۆ خوا لێ خۆش بووی صافی باوکی)

(بەرواری کۆچی دووایی)

وەرن یاران لەفیرقەت پیری ڕەندان
جیهان پڕ کەین لە شینو زارو گریان

زەمان شێوا زەمین هازا کە ئەو چوو
بەڵێ کەو چوو لەعالەم قەدری کەو چوو

لە کەو بازی مراد بازی خـودا بوو
بە بازی عزی دونیـای لا هەبا بوو

لە بازی بوو لە گـەڵ عالەم بە بازی
بە جوز بازی نەبوو ئەصلا نیـازی

هـەتا مابوو لە دونیـا بەهرەوەر بوو
کەلامی شەکەرو لەفظی گوهـەر بوو

خـودا حافیظی بێ رۆیی لە دونیـا
لەنێو جەننەت مەقـامی بێ لە عوقبـا

لەسایەی وی خـــودا ئێمەش بە رەحمەت
بکەی عەفون لەبۆ ڕۆژی قیـامـــەت
شەوی چوار شەم لە (كـ و هـ) ی محرم (١)
وەفاتی کرد لە بـــەرواری (شکاغم) (٢)

خودا چبکەم چیە چارەم بکەی چارێ بەبێ چاریم
لە چـارێ بێ مەفەر ماوم نیە یارێ بـــەدا یاریم
ئەسیری ئەو نیهالەو روو بەخالێو تازە یارێکم
گوڵەندام و نەمامی سەروی باغی جەنەتی باریم
خەڵەنگی چارەکەی مەستی لەسینەی دام بەسەر بەـق
خودا ئازاد بکە دەستی لەخوێنو ئێشو ئازاریـــم
غەمی دونیاوو دەردی دڵ بەجارێ جەرگی کردم کول
دەناڵێنم وەکوو بولبول لەدووری یاری گوڵناریـــم
ئیلاهی حورمەتو نازت بەئەحمەد مەحرەمی رازت
بە غوث الاولیای بازت بـــدەی یاری لە رزگاریم
لەشەوقی ڕۆژی رووی (سۆزی) پەرێشان حاڵو ناڵۆزی
لەتەرسی تـیری دڵدۆزی خودا بەس بێ غـــەمو تاریم

---

(١) ٢٥ (٢) ١٣٦١

بەتیری چاوەکەی مەستی دلاْرامێ برینداری
لەچینی پەرچەمو زولفی گوڵەندامێ گرفتارم

لەهیجرانی گوڵم وەك بولبولم لەت بوو دڵم یاران
حەیاتم زیللەتە چارەم نیە لەم ژینە بێ-زارم

موریدی مورشیدی عەشقو موتیعی پیری مەیخانە
نوشینی مەیکەدەو مـــەستی زولالی غەبغەبی یارم

وەرە ساقێ لەگەڵ من ئەی فەلەك توخوا مودارا کە
زەلیلو زارو خەستەی تیری غەمزەی شۆخی عەییارم

لەوەختی نەزعو رووح کێشان رەفیقان وەرنە بالینم
دوعا کەن تا بەئیمان زوو نەجـانم بێ لە ئازارم

لە (سۆزی) شێفتەو شەیدا دەپرسن گەر بەچی فەوتا
زەمـانەی بێ وەفاو بەختی بەدو یاری جـــەفا کارم

« ووریا »

بەشی هەڵبەستی کاك عبدالکریمی کوڕی حەوتەمینی صافی
کەنازناویشی (ووریا)بەو لەبەندیخانەدا دایناوە :ـ

ئەی فەلەك تا کەی وەکوو یوسف لەبەندیخانە بم
یا لەکێوو چۆڵو سەحرا هەروەتوو دێوانە بم
تابەکەی وەك بولبولی بێچارە پیشەم نالە بێ
تا بەکەی دائم لەدەورەی لالە وەك پەروانە بم
وا لەدەردی دووری یارم دڵ دەسووتێ وەك فەنەر
رەحمەکم پێکەن هەتا کەی هەر لەئەم سووتانە بم
بازی گەیلانی دەخالەت تۆ رجا کار بی لەبۆم
رۆژێ سەد جاران بەقوربانی سەگی دەرگانە بم
شەرتە گەر بێتەو دەریشم کەی نەڕۆم لەم دەرگەیە
تاکوو مردن خادمی خاکی دەری ئاستانە بم
چۆن ئەبی ترسم هەبێ قوزبان لەڕۆژی مەحشەرا
خۆم بەهیرانی بزانم نەسلی ئەم شێرانە بم
رۆژو شەو (ووریام)ـ هیچ کاتێ لەبەر گریانو زار
قەت نەبوو ئۆخەی بکەم تاکەی لەئەم گریانە بم ؟

پیرستی دیوانی صافی

لاپەڕە

لاپەڕە

لاپەڕە

پێرستی هەڵبەستەکانی

کاك (حەوڵای نانی) باوکی خاوەندی دیوانەو هی کاك (صفوەت)و کاك (سۆزی)و کاك (ووریا)ی کوڕە زاناو دڵسۆزەکانی صاقی هیرانی .

١٠٠٠ دانه ـ ١٤ / ٣ / ١٩٧٣ چاپخانەی کوردستان ـ هەولێر

رقم الايداع في المكتبة الوطنية ببغداد (٧٦) لسنة ١٩٧١

چاپەمەنیەکاني چاپخانەی کوردستان بەتایبەتي ئەوانەي کەماون :

	فلس	دینار
دیوانی حاجی قادری کۆیی	٢٥٠	
مـــەم و زین	٣٠٠	
مەولود نامەی کوردی	١٠٠	
ئەلف و بێی لاتینی کوردی	٣٥٠	
ناوی کچ و کوڕانی کوردی	١٠٠	
گیو نامـــە	٦٠	
کۆلکە زێڕینـە	٦٠٠	
فەرهەنگی مەهاباد (کوردی و ئارەوی)	٢٥٠	١ ر
دیوانی ئەدیب	٧٠	
باوەڕي ئایین	٥٠	
لەیلە و مەجنون	١٠٠	
دیوانی دڵدار	١٠٠	
دیوانی سـالم	٢٥٠	
مێژووی میراني سۆران	١٥٠	
دێرێکی پێشکوتن	٩٠	
دیوانی وەفایی	١٧٥	
تعلم اللغة الکردیة	١٧٥	
دیوانی شیخ ئەحمەدي جەزیري	٢٥٠	
خەون نامـە		
دیوانی صـافی		